

Högskolan i Halmstad
Sektion: Hälsa och Samhälle
Ämne: Medie- och kommunikationsvetenskap
Examinator: Ingegerd Rydin
Handledare: Veronica Stoeihrel

När fågelinfluensan kom till Sverige

en diskursanalys av Aftonbladets risk/kris
rapportering, mellan 060228 - 060320

Av: Linnéa Engnes
Petra Wigertz Qvist

Datum	2006
Uppsatsförfattare	Linneá Engnes & Petra Wigertz Qvist
Handledare	Veronica Stochrel
Examinator	Ingegerd Rydin
Titel	När fågelinfluensan kom till Sverige, en diskursanalys av Aftonbladets risk/kris rapportering.
Institution	Institutionen för Medie- och kommunikationsvetenskap, Högskolan i Halmstad.

Vårt syfte med denna uppsats var att se hur Aftonbladets förmedling av risken för ett utbrott av fågelinfluensan har skildrats. Vi var intresserade av att undersöka om risken har förändrats genom de fyra första upptäckterna i Sverige, vilket har mynnat ut i våra två frågeställningar.

- På vilket sätt skriver man generellt om fågelinfluensan i Aftonbladet, vilka grepp och diskurser används?
- Hur skriver Aftonbladet om risk/kris genom artikelserien, samt finns det en förändring i risk/krisbilden?

I vår undersökning har vi kommit fram till att Aftonbladet använder sig av de diskurser som råder i samhället tex. sjukdomsdiskursen, expertdiskursen och nationsdiskursen. Detta anser vi att de gör för att appellera till läsare och skapa ett intresse för tidningen. En annan intressant aspekt som vi har kunnat utläsa var att Aftonbladet har byggt upp och breddat risken för fågelinfluensan, genom att identifiera nya riskgrupper i artikelserien. Detta trots att myndigheter och experter har försökt att tona ner risken för att smittan skall kunna nå nya riskgrupper.

Sökord: Fågelinfluensan, Ideologi, Diskurs, Risk/kris kommunikation, Aftonbladet, Sensationsjournalistik, Agenda-setting.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	3
2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	5
3. BAKGRUND	6
3.1 Smittskyddsinstitutets definition av fågelinfluensa typ H5N1	6
3.2 Tidigare forskning.....	7
4. TEORI	9
4.1 Gate-Keeping	9
4.2 Agenda-setting / Nyhetsvärdering	10
4.3 Sensationella nyheter.....	11
4.4 Risk.....	13
4.5 Riskperception.....	13
4.6 Kris- och riskkommunikation	14
4.7 Riskdiskurs	15
4.8 Risksamhälle	15
4.9 Krisperspektiv	16
5. METODOLOGI	18
5.1 Textens dolda ideologier.....	18
5.2 Diskurs	19
5.3 Kritisk diskursanalys	20
5.4 Tre dimensioner av kritisk diskursanalys	22
5.5 Urval/Avgränsning.....	22
6. ANALYS	24
6.1 Utformning av analysen.....	24
6.2 Ideologi	24
6.3 Nyhetens maktkamp.....	25
6.4 Diskurser	26
6.4.1 Sjukdomens riskdiskurs	26
6.4.2 Expertdiskurs	28
6.4.3 Nationsdiskurs.....	29
6.5 Krisens olika faser	30

6.5.1 Förebyggande fasen	30
6.5.2 Förberedande fasen	31
6.5.3 Akutfasen.....	32
7. SLUTDISKUSSION	36
7.1 Förslag till vidare forskning	39
8. KÄLLFÖRTECKNING	40
8.1 Litteraturlista.....	40
8.2 Avhandlingar.....	42
8.3 Elektroniska källor.....	43
9. BILAGOR.....	44

1. Inledning

Det har varit stora rubriker om fågelinfluensan den senaste tiden och detta har väckt vårt intresse.

Då vi har olika bakgrunder inom medie och kommunikationsvetenskap (medie- samt informationsproduktion), fångades vi av förmedlingen av risk- och kriskommunikationen, samt tanken på hur mycket kamouflerat budskap som vi kan utläsa av en vanlig nyhetstext.

Detta tycker vi är ett intressant ämne på grund av hur mycket vi genom vår förförståelse kan utläsa av ett visst ämne, som t.ex. fågelinfluensan. När vi började skriva denna uppsats hade vi redan en kunskap om vad fågelinfluensan var, och vilka risker som fanns. Denna kunskap har vi fått genom den massiva nyhetsrapportering som skedde under hösten-05 och våren-06.

Genom vår utbildning har vi också fått en grundförståelse om hur nyheter skapas och på vilket sätt olika tidningar fungerar, samt att det ofta finns ekonomiska intressen som en bakomliggande maktfaktor. Denna bakomliggande kunskap har förmodligen påverkat vårt sätt att analysera och läsa artiklarna. Vi ska inte sticka under stolen med att de riskdiskurser som cirkulerar i samhället där fågelinfluensan breder ut sig, även har påverkat oss. För vår egen räkning läser vi rubriker för att se hur stor risk det är för att vi själva skall kunna bli drabbade.

Det finns hos många människor en underliggande rädsla för sjukdomar och epidemier. Vi har alla en förförståelse om hur sjukdomar och epidemier fungerar, även om den ser olika ut från person till person. Denna kunskap har vi lärt oss historiskt genom bl.a. digerdöden och ebolaviruset. Vi har sett hur dessa sjukdomar drabbar människor och hur fasansfulla följderna kan bli.

På senare tid har vi även sett hur galna ko-sjukan har skapat oro bland människor, inte bara genom att djuren blivit smittade, utan även rädslan för att man själv kan bli sjuk, t.ex. om man har ätit smittat kött. Denna underliggande rädsla finns nog i bakhuvudet hos många nu när hotet om fågelinfluensan cirkulerar.

Medborgarna har även lärt sig hur kriser och risker fungerar genom mediernas gestaltning av sjukdomar och andra risksituationer, så som t.ex. Spridningen av Aids, risken för Cancer samt den ökade risken för hjärt- och kärlsjukdomar genom fetma. Hela samhället i är dag uppbyggt av risker, risker för att någonting kan hända. Människor är oftast så invanda med dessa risker att de inte längre reflekterar över dem, och att de gör mer eller mindre omedvetna eller medvetna riskbedömning i de flesta dagliga situationer.

2. Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att se hur förmedlingen av risken för ett utbrott av fågelinfluensan har förändrats genom de fyra första upptäckterna i Sverige. Vi genomför en kritisk diskursanalys som bygger på texterna i artiklarna från Aftonbladets nätupplaga de datum som upptäckter gjorts i Sverige från och med 060228 fram till 060320. Detta intresse har mynnat ut i två frågeställningar.

På vilket sätt skriver man generellt om fågelinfluensan i Aftonbladet, vilka grepp och diskurser används?

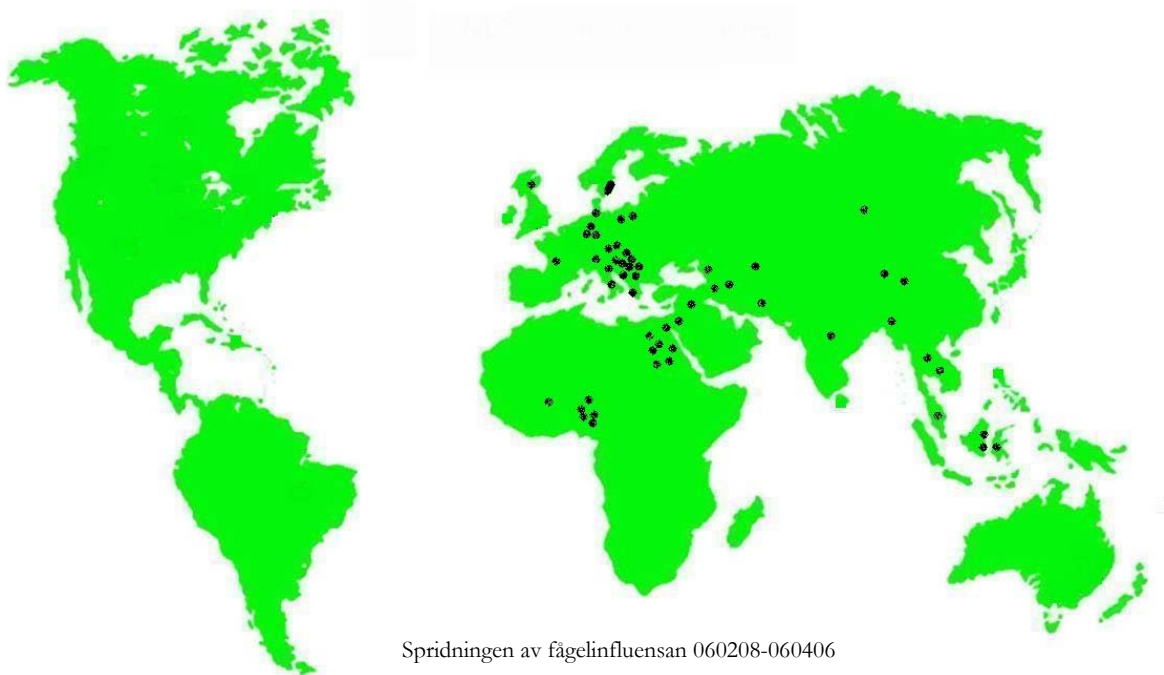
Hur skriver Aftonbladet om risk/ kris genom artikelserien, samt finns det en förändring i risk/ krisbilden under dessa cirka tre veckor?

3. Bakgrund

3.1 Smittskyddsinstitutets definition av fågelinfluensa typ H5N1

Enligt Smittskyddsinstitutet är fågelinfluensan en fågelsjukdom som orsakas av ett influensavirus. Sjukdomen är mycket smittsam mellan fåglar och hundratals miljoner tamfåglar har dött av smitta eller avlivats under de senaste åren. Det är framför allt i tamdjursbesättningar i Asien som fågelinfluensa finns. Men smittan har också via vilda fåglar, troligen förflyttat sig till tama fåglar och därigenom nått andra världsdelar – så även Sverige, men i begränsad utsträckning. Risken för att fågelinfluensa ska drabba människor är liten. Det är främst människor som har varit i nära kontakt med smittade tamfåglar som har insjuknat. Dock finns det fall där de misstänker att hanteringen av döda svanar kan vara orsak till smitta.

Figur 1.
Konstruerad efter
information från
Aftonbladet, DN samt
Jordbruksverket.

I länder med pågående utbrott har omkring 200 människor drabbats sedan 1997, detta trots att många miljoner människor har kommit i kontakt med sjuka fåglar. Att fågelinfluensan sprids bland fåglar över världen innebär inte att viruset smittar lättare till människor, för viruset har ännu inte fått någon förändrad spridningsbenägenhet. Det är fortfarande i områden där befolkningen lever mycket nära sina fåglar som smitta har överförts till människor. I Sverige har smitta påträffats endast hos vilda fåglar. Bara i ett enda fall har en gräsand i ett vilthägn där fåglar föds upp för utsättning för jakt konstaterats bära på smittan. Ingen smitta har i Sverige upptäckts bland tamfåglar, som t.ex. tamhöns och kalkoner. Det finns i Sverige inget större hot för att människor skulle kunna drabbas av dagens fågelvirus. Risken är i stället att viruset muterar, det vill säga förändras och blir en ny slags influensa, som kan smitta mellan och till människor (<http://www.smittskyddsinstitutet.se/SMItemplates/Article060310>).

3.2 Tidigare forskning

När man studerar medier och deras rapportering i kris- och risksituationer är det viktigt att reflektera över att varje kris alltid är unik. Det har gjorts flera studier i hur medier agerar under olika kriser och vi har tagit del av tre stycken olika uppsatser som skildrar kris- och riskrapportering. Den första intressanta uppsatsen som tar upp detta ämne är "Flodvågskatastrofen i svensk nyhetspress", där författaren Maria Jonsson beskriver katastrofrapporteringen som den framgår i Aftonbladet, Dagens Nyheter och Östgöta Correspondenten under de fem första dagarna efter Tsunamin i Sydostasien 2004. Studiens resultat visade att tidningarnas rapportering är relativt likvärdig. De skillnader som ändå finns har sin förklaring i tidningarnas respektive identitet. Jonsson drar också slutsatsen att de undersökta tidningarna intar en mer informerad roll än en granskande. Förekomsten av anonyma källor samt olika spekulationer tyder även på att snabba nyheter prioriteras före korrekta (Jonsson, 2005). Denna uppsats tycker vi har varit intressant då den tar upp hur medier skildrar kriser vilket ligger nära vårt eget problemområde.

Den andra uppsats som vi har reflekterat över är "Livsfarliga kossor? :köttbranschens, myndigheternas och konsumenternas hantering av galna ko-sjukan". Författaren Diana Carlsson undersöker hur kött branschen och myndigheterna har

hanterat krisen med galna ko-sjukan utifrån begreppen kris- och riskkommunikation samt kommunikationsstrategier. Carlsson undersöker också om galna ko-sjukan har lett till att den enskilde konsumenten på något sätt har ändrat sin riskuppfattning, inköp, konsumtion eller känslor gällande nötkött. Undersökningen visade på att bilden av galna ko-sjukan i dag är en relativt bortglömd bild. Konsumenterna äter kött som aldrig förr, myndigheterna anser att resurserna idag gällande sjukdomen bör avta och köttbranschens försäljning är åter normal. Sjukdomen har lett till en ökad medvetenhet hos alla parter (Carlsson, 2002). Det som är intressant med denna studie är att galna ko-sjukan och fågelinfluensan har liknande drag ifråga om kris- samt riskpotential för djur och i förlängningen även människor.

Den tredje uppsatsen som behandlar ämnet risk- och krisperspektiv är Johan Östmans avhandling "Aids, risk och diskursen om Afrika". Denna studie frågar hur den implicita betraktaren positionerats inför aidsrisken i svensksända reportage, fakta program och dokumentär filmer som behandlar ämnet Aids. Östman använder sig utav ett diskursteoretiskt perspektiv på risk som utgångspunkt, och har kommit fram till att medierna använder sig av redan etablerade föreställningar som finns i västvärlden om Afrikas kultur. Det intressanta med denna uppsats är hur diskurser kan konstrueras och reproduceras genom medier. Eftersom vi själva är intresserade om Aftonbladet har bidragit till att diskursen om fågelinfluensan har förändrats är Östmans slutsatser av intresse för vår studie (Östman 2002).

4. Teori

4.1 Gate-Keeping

I nyhetsflödet sker det ett oavbrutet urval på olika nivåer under processens gång. Endast en mycket liten del av all information som kommer in till en nyhetsbyrå eller en tidning används. Nyttjandegraden brukar ligga på mindre än 10 %. Strömmen av nyheter kan liknas vid en tratt, med en stor input och en liten output (Hadenius & Weibull, 2003). Med benämningen Gate-Keepers menas gallringen *av material som äger rum i massmedierna*. Varje nyhet måste passera genom en rad olika *gates* för att kunna komma ut till mottagaren. Varje gate medför faror för nyheten; den kan slängas, omarbetas eller förkortas. Den person som har ansvaret för nyhetens hantering är den så kallade *gate-keepern*.

Förutom gate-keepern finns det också en rad andra faktorer som spelar in på vad som egentligen blir en nyhet. T.ex. nyhetsproducenterna, nyhetsföretagen, de ekonomiska resurserna samt den generella nyhetspolicyn (Hadenius & Weibull, 2003).

Hela förloppet och de slutliga avgörandena beror på det samhällssystem och den tidsanda som existerar i landet, eller region där nyheterna distribueras. En redaktör på en tidning influeras av sin tidnings normer och regler, samt de förväntningar som han tror finns hos läsarna.

Gate-keepern som alltid har varit spindeln i nyhetsnätet, spelar i dagens medialiserade samhälle inte samma roll som förr. Det beror bl.a. på utvecklingen av internet. Internet har medfört helt nya möjligheter att ge nyheter direkt till den enskilde personen. Gate-keeping-funktionen har inte fallit bort helt, utan det som skiljer Internet och traditionella nyhetsmedier åt, är att antalet *gates* är färre (Hadenius & Weibull 2003).

4.2 Agenda-setting / Nyhetsvärdering

En bra definition på vad agenda-setting innebär, finns i James W. Dearing och Everett M. Rogers bok "Agenda-Setting"

"Agenda-Setting offers an explanation of why information about certain issues, and not other issues, is available to the public in a democracy; how public opinion is shaped; and why certain issues are addressed through policy actions while others are not. The study of agenda-setting is the study of social change and of social stability" (Dearing & Rogers, 1996: 2)

Agenda-Setting innebär alltså att de samhällsfrågor som massmedia prioriterar och ger stort utrymme åt, blir de samhällsfrågor som publiken kommer att anse som viktigast. Massmediernas betydelse för opinionsbildningen ligger enligt detta synsätt inte så mycket i att de bestämmer vilka åsikter människor har, utan vilka frågor människor har åsikter om.

Antalet tänkbara nyheter som kommer in till nyhetsbyråerna är oerhört många fler, än vad som faktiskt används i medierna. Det är de enskilda redaktionerna som gör en värdering av nyheten, vad som är viktigt för just deras läsekrets. Det är givet att nyhetsbegreppet är sammankopplat med det system, som nyhetsföretaget arbetar i, d.v.s. den kulturella, ekonomiska och politiska miljö som råder på nyhetsförmedlingen. Nyheter och information som sprids inom ett samhälle binds samman med detta samhälles ideologiska och ekonomiska nivå. Det som blir en viktig nyhet i ett land behöver inte bli det i ett annat. Den amerikanska journalisten Walter Lippman gjorde en generell definition av det västerländska nyhetsbegreppet redan 1924. Han förklarade att;

"...det väsentligaste var att journalisten trodde att det fanns respons hos allmänheten för nyheten. Kravet på en nyhet var att den skulle väcka känslor hos allmänheten och erbjuda läsaren en möjlighet till identifikation" (Hadenius & Weibull, 2003: 345)

Tidsfaktorn spelar en stor roll genom att journalister ofta, bland annat av konkurrensskäl, föredrar så sena nyheter som möjligt. En händelse får mycket mer

plats i tidningen om redaktionen tror sig vara först med den. Händelser som sker under en lång tidsperiod tappar ganska fort i nyhetsvärde. En svältkatastrof i Afrika glöms lätt bort, men om det hänt ett dramatiskt mord eller en flygkrasch finns det alltid utrymme i tidningen.

Medieforskaren Håkan Hvitfelt har sammanställt 10 punkter som enligt honom ökar sannolikheten för att en nyhetsartikel skall produceras, publiceras, placeras på första sidan och där bli huvudartikel ju mer den behandlar:

1. *politik, ekonomi samt brott och olyckor och*
2. *om det är kort geografiskt eller kulturellt avstånd till*
3. *händelser och förhållanden som*
4. *är sensationella och överraskande,*
5. *handlar om enskilda elitpersoner och*
6. *beskrivs tillräckligt enkelt men*
7. *är viktiga och relevanta,*
8. *utspelas under en kort tid men som en del av ett tema*
9. *samt har negativa inslag*
10. *och har elitpersoner som källor. (Hvitfelt 1988)*

Det går aldrig att se nyheter som något som är oberoende av sin omgivning, utan det är en nödvändighet att förbinda samman diskussionen om nyhetsvärdering med frågor om gate-keeping och nyhetsorganisationen. Den världsbild som presenteras i de svenska medierna är ett resultat av vad som finns tillgängligt internationellt, nationellt, lokalt och vad de enskilda redaktionerna anser vara av intresse för det svenska folket (Hadenius & Weibull, 2003).

4.3 Sensationella nyheter

Stora nyheter är ofta ”sensationella”, det vill säga överraskande, chockartade och unika. Sensation är ett begrepp som både är problematiskt att definiera och att avgränsa från andra begrepp, som är centrala i nyhetssammanhang. Hos en stor mängd forskare används sensationsjournalistik synonymt med begreppen underhållningsjournalistik, infotainment, kvällstidningsjournalistik och skvallerjournalistik (Nycop, 1996).

Ett annat kännetecken för sensationsjournalistiken är att den prioriterar nyheter om *sex, olyckor, rättsröta, kriser* och *sport*. Sensationella nyheter förutsätts få mycket utrymme och framträdande plats i nyhetsutbudet. Alla händelser som blir nyheter innehåller ett visst mått av sensation, annars skulle de sannolikt aldrig få någon uppmärksamhet. Sensationella nyheter bör vara oväntade samt ovanliga och den sensationella effekten blir i allmänhet större, ju mer aktivitet som uppenbaras (Ghersetti, 2000:11).

Vad nyhetsutbudet bör innehålla, och vad det faktiskt innehåller, går inte alltid hand i hand. I många fall av nyhetsvärdering är saklighet och relevans direkt motsatta egenskaper till sensation, men inte alltid. Händelser kan mycket väl både vara relevanta och sensationella och presenteras på ett sakligt sätt. Många gånger har dessa när de inträffar ett mycket högt nyhetsvärde, som t.ex. fågelinfluensan. Men ofta förstärks sensationella aspekter och perspektiv på bekostnad av relevans och saklighet. De tre egenskaperna saklighet, relevans och sensation tilldelas i dessa fall olika högt nyhetsvärde. Det som prioriteras är antagligen det som tilltalar och intresserar publiken mest (Ghersetti, 2000).

Kvällspress, som t.ex. Aftonbladet brukar ofta kritiseras för sin sensationsinriktade journalistik därför att detta ofta leder till hårda vinklingar i reportagen. Carl Adam Nycop har skrivit ihop en redaktionell beskrivning för hur en kvällstidning oftast ser ut. Den har i allmänhet en uppseendeväckande typografisk utstyrsel, den har stoff och rubriker som bygger på identifikation, hårda och djärva bilder, feature med praktiskt nyttig information och ett krav på realism och fakticitet (Nycop, 1971).

Kvällstidningar är i hög grad läsarfinansierade och har en annan annonsmarknad än morgontidningarna. Detta leder i sin tur till att det är efterfrågan som styr vad som kommer med i tidningen. Ekonomin styr nästan allt, tidningen måste fråga sig själv vad det är som säljer bäst, vad kräver läsarna att få nyheter om? Inga läsare, är lika med ingen ekonomisk gångbarhet. Kvällspressen upplevde en nedgång under 1980-1990-talet, då antalet läsare sjönk. Men i och med terrorattackerna på World Trade Center år 2001 ökade antalet läsare stort. Kriser och katastrofer bidrar till att det blir fler läsare, och detta leder i sin tur till att kvällspressen konstant jagar efter nya sensationer (Hadenius & Weibull, 2003).

4.4 Risk

Begreppet risk används många gånger med samma betydelse som fara, hot eller oönskade händelser i framtiden (Breck, 2002; Nohrstedt ur Lindskog, Nohrstedt, Warg, 2000). Risker beror dels på sannolikheten av att hot blir verklighet, och dels på konsekvenserna av det inträffade (Larsson, 2001:243). När man talar om risker bör man nämna kris och katastrof, då dessa är ett led i vad risken kan innebära. Nohrstedt menar att begreppen bör användas separat och inte synonymt, eftersom dessa har olika innebörder. (Nohrstedt ur Lindskog, Nohrstedt, Warg, 2000).

Katastrof medför ett akut förverkligande av den hotbild som risken avser. Den är oförutsägbar och svår att kontrollera, den utgör ett stort mänskligt lidande och är ett stort existentiellt hot som ger omfattande materiella skador. Katastrofer utgörs ofta av olyckor och naturkatastrofer av olika slag (Lind Nilsson 2001).

Begreppet kris definieras ofta på två plan, dels på ett individuellt och dels på ett kollektivt plan. I vårt sammanhang handlar det om en form av samhällskris, vilket kan beskrivas som att samhällets huvudsakliga värden hotas, samt att makt- och ansvarsförhållanden betvivlas (Flodin, 1993). När en kris uppstår, är alla intresserade och därför måste myndigheterna planera sin kriskommunikation utifrån mottagarnas situation (Flodin, 1999).

4.5 Riskperception

Då vi talar om kris och risk anser vi att begreppet riskperception även bör vara med, särskilt angående frågan om fågelinfluensan, då det handlar om att individer ska ta till sig information om risken för det eventuella spridningsförloppet. Riskperception handlar om människors förmåga att göra riskbedömningar (Jarlbro, 1999). Den faktiska risken påverkar människors riskbedömning, men också om risken upplevs som personlig eller allmän. De sociala nätverk som finns i individens närmiljö spelar en stor roll för riskbedömningen (Flodin, 1993). Ett exempel på detta skulle kunna vara att en person känner någon drabbad, eller om man som i fallet om fågelinfluensan bor nära den plats där döda eller eventuellt smittade fåglar påträffats.

Regester och Larkin menar att när det gäller att bedöma risker så är det vanligt att människor gör bedömningar mer utifrån egna känslor, än utifrån vetenskaplig fakta (Regester & Larkin 2002). Enligt Malmsten använder sig människor överlag av immunitetsillusionen, som innebär en föreställning om att olyckor inte drabbar individen själv utan endast andra (Malmsten, 1992). Människor kan också ha motsägelsefulla föreställningar, exempelvis att alla runt omkring dem kan vara drabbade, men det inte händer dem själva. Allmänheten saknar även enligt Arkin framtidsorientering. Människan vill leva här och nu, inte behöva oroa sig för framtiden samt vad som kan hända då (Arkin ur Jarlbro, 1999).

4.6 Kris- och riskkommunikation

Kriskommunikation kan definieras som ett utbyte av information, dels inom eller mellan myndigheter, organisationer, medier samt individer och grupperingar före, under och efter en svår påfrestning på samhället. Den information som myndigheter och organisationer ger i samband med kriser skall bidra till att alla aktörer i krisen, dvs. att medier samt befolkningen i övrigt, får en så riktig och uppdaterad bild som möjligt. Det som är mest betydelsefullt för individen är att man får sådan information som gör att man upplever sig ha kontroll över skeendet, och därmed kan fundera över sitt agerande (Flodin, 1999). Riskkommunikationen har en viktig uppgift när det gäller att undervisa om riskerna och uppmuntra allmänheten att vidta åtgärder (Flodin, 1993).

Centrala frågor vid riskkommunikation är grad av öppenhet, trovärdighet och kompetens. Nordlund menar att när medierna går ut med stora rubriker om en risk eller fara, utgår människor oftast ifrån att det finns en förekommen anledning till detta. Vilket gör att människors riskbedömning blir det man ofta kallar för "konjunkturkänslig", dvs. både tids-, situations- och relationsmässig bedömning. Alltså har medierna ett stort inflytande i hur vi uppfattar en risk (Nordlund, ur Lindskog, Nohrstedt, Warg, 2000). Regester och Larkin menar att informationskällan kan vara mer eller mindre avgörande, för hur ett budskap om en risk bedöms av mottagaren.

I vårt fall handlar det om en kvällstidning, vilket kan ha en stor betydelse för hur läsaren reagerar på informationen. Människor gör hela tiden bedömningar av för- och nackdelar vid en riskbedömning och denna typ av bedömning baseras ofta på vad fördelarna är, och huruvida det går att lita på att de ansvariga sköter sig (Regester & Larkin 2000).

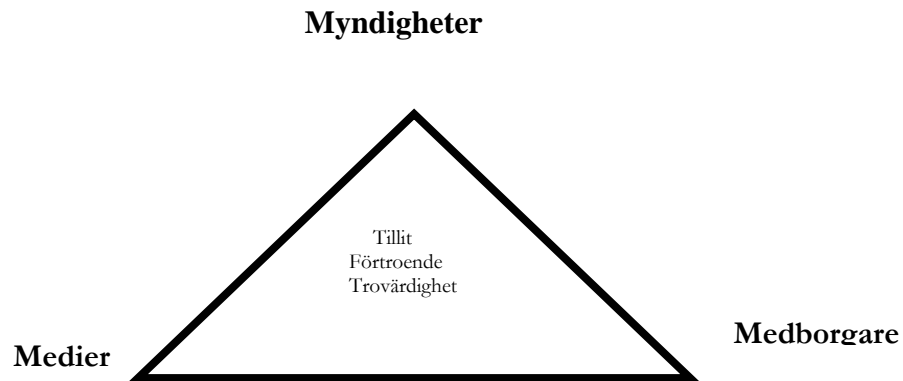
4.7 Riskdiskurs

Denna riskdiskurs bygger på vår egna erfarenhet som omfattar det vi tar som självklart, det vi vet om sjukdomar, epidemier, kriser samt risker. De antaganden vi gör om hur det kan gå, och hur vi försvarar oss. Riskdiskursen bygger på de antaganden som vi gör naturligt, utan att reflektera över det vid en situation likt fågelinfluensan.

4.8 Risksamhälle

Samhällsvetare har i snart 50 år forskat kring risker. På 1960-talet gjordes studier om oro för kärnkraft. Man kom fram till att folk hellre tar frivilliga risker än sådana som upplevs som påtvingade, även om de frivilliga (till exempel utförsäkning) är farligare än att bo nära ett kärnkraftverk. Efter denna studie formade forskaren det så kallade psykometriska paradigmet, som innebar att människors oro gentemot olika risker är baserade på ett flertal faktorer. De främsta av faktorerna är mängden kontroll man har över risken, potentialen för katastrof och kännedom om fenomenet (Lindskog, Nohrstedt, Warg, 2000).

Vidare finns det två typer av riskkommunikation: *proaktiv* (när industrier och dylikt håller befolkningen underrättade om risker), och *retroaktiv* (sker efter att en olycka eller incident inträffat). Begreppet förtroende är centralt i dagens riskforskning. Det är vedertaget att förtroende är mycket lättare att förstöra än att bygga upp, vilket brukar kallas asymmetriprincipen. När Nordlund talar om risk- eller kriskommunikation brukar han nämna triangelmodellen. Där ligger vikten på tillit, förtroende och trovärdighet, både hos sändare och förmedlare. Myndigheter brukar ofta förklaras som sändaren, medierna som förmedlaren och medborgarna som mottagare. (Nordlund ur Lindskog, Nohrstedt, Warg, 2000).

Figur 2.
(Lindskog m fl. 2000:125)

När det handlar om kris/risksituationer är det viktigt att poängtera, att i de flesta fall är det medierna och inte ansvariga myndigheter som avgör hur krisen eller katastrofen ska definieras och behandlas (Larsson, red, 2001). Så kallad agenda-setting (Läs mer under rubriken agenda-setting/nyhetsvärdering).

4.9 Krisperspektiv

När vi analyserar fågelinfluensan ur ett krisperspektiv, använder vi oss av krisens olika faser: *den förebyggande, den förberedande, akutfasen, återhämtningsfasen* och *lärofasen*. Dessa faser är till för att myndigheterna skall kunna göra en beredskapsplan, där varje ny fas innebär ett nytt sätt att bemöta en eventuell kris. Flodin (1999) och Nohrstedt ur Lindskog, Nohrstedt, Warg, (2000) använder sig av de fyra första faserna medan Larsson (2001) har alla fem. Vi kommer dock i denna uppsats att fokusera på de tre första faserna, då slutet på fågelinfluensan ännu inte infunnit sig och ingen återhämtande fas samt lärofas har inletts. De olika faserna är dock inte helt uppdelade, då det är svårt att definiera tydliga gränser för dess början och slut.

- I den förebyggande fasen ges det lagar och förordningar. Det är även vanligt att faran förnekas på grund av att det är svårt att få människor uppmärksamma på kriser och risker innan de inträffar (Nohrstedt ur

Lindskog, Nohrstedt, Warg, 2000). Denna fas syftar också till att förebygga en krissituation. Man försöker reducera riskerna genom exempelvis säkerhetspolicys, bevakningssystem och larm samt omvärldsbevakning och allmän ”risk-mapping”.

I den förebyggande fasen ingår också fortlöpande underhåll av den kapacitet för krishantering som byggts upp (Larsson, red. 2001).

- I den förberedande fasen ges det varningar för vad som komma skall, d.v.s. man upplyser allmänheten om eventuella scenarier (Flodin, 1993). De bygger här upp en förmåga att hantera svåra påfrestningar, samt skapar resurser och funktioner för att möta en krishändelse. Mer konkret betyder detta att de bland annat utformar en handlingsplan/krisplan för att bemöta en eventuell kris (Larsson, red. 2001).

- I akutfasen ges uppmaningar och råd hur man ska hantera krisen/risken. (Flodin, 1993). Mediernas rapportering uppmärksammar olika panikreaktioner hos befolkningen, men medier har också en tendens till att överdriva omfattningen av människors panikbeteende i kriser/katastrofer. Ett annat kännetecken för akutfasen är ryktesspridning. Bristen på information om krisen/katastrofens natur, bidrar till att framkalla spekulationer och antaganden i kommunikationen mellan människor, medier och myndigheter (Nohrstedt ur Lindskog, Nohrstedt, Warg, 2000).

5. Metodologi

5.1 Textens dolda ideologier

John Fiske tar upp Raymond Williams tre huvud användningar för begreppet ideologi i sin bok *Kommunikationsteorier från 1997*. *Den första* ligger närmre psykologernas användning av ordet. Med ideologi menar de sättet på vilket attityder organiseras till ett sammanhängande mönster, d.v.s. att det är ett system av föreställningar som är karaktäristiska för en viss klass eller grupp. *Den andra* är ett system om illusionistiska föreställningar, falska idéer eller falskt medvetande, som kan jämföras med sann eller vetenskaplig kunskap. Här tolkas ideologi som en samling illusioner och falskt medvetande som den styrande klassen utnyttjar för att dominera över arbetarklassen. Den styrande klassen styr över de medel som hjälper till att sprida ideologin i ett samhälle (utbildnings-, politiska- och juridiska system samt massmedierna), vilket Williams menar kan leda till att arbetarklassen upplever sin underordnade ställning som naturlig. *Det tredje* användningsområdet är den allmänna processen av produktion av betydelser och idéer. Med detta menas betecknandet av konnotation som ideologins retorik. Ideologi är här en term använd för att förklara skapandet av social mening (Fiske 1997:165-166).

Norman Fairclough uppfattar ideologi som en ”betydelse i maktens tjänst”. Mer precist uppfattar han ideologier som betydelsekonstruktioner som bidrar till produktion, reproduktion och transformation av dominansrelationer. Ideologier skapas i ett samhälle där det existerar dominansrelationer på grundval av bland annat klass och kön. Utifrån denna definition kan diskurser vara mer eller mindre ideologiska, och de ideologiska diskurserna är de diskurser som bidrar till att upprätthålla eller transformera maktrelationerna. Fairclough menar att det kan vara svårt att dra en gränslinje mellan det som är ideologi och det som inte är det (Jørgensen & Phillips, 1999:79).

I denna uppsats kommer vi att använda oss av definitionen av ideologi som en samling idéer, som tillsammans skapar en tro eller övertygelse om någonting, och med hjälp av olika institutioner sprids de idéerna i samhället. Intressant är huruvida en ideologi produceras och reproduceras med en viss form av omedvetenhet, genom

språkliga och handlingsmässiga rutiner oberoende av människans vetenskap. Peter Berglez skriver att den klassiska definitionen av ideologi och traditionell ideologikritik oftast rymmer en marxistisk analys av klassamhället. Det handlar om att demaskera och kritisera negativa förhållanden i samhället, såsom makt- och dominansrelationer mellan exempelvis arbetsgivare/arbetstagare, man/kvinna eller professionell/lekman (Ekström, Larsson red. 2000:196-197).

5.2 Diskurs

Peter Berglez använder sig av två olika inriktningar när det gäller att diskursivt analysera nyheter. Han menar att människors gemensamma språkbruk i ett samtal kan betraktas som en diskurs. Denna uppfattning har sin grund inom sociolingvistik, där man använder diskursbegreppet för att visa på social interaktion, alltså hur människor använder språket. I den andra definitionen av diskurs lägger man vikten på de abstrakta och osynliga samhällsförhållandena i ekonomiska samt politiska bemärkelser. Framväxten av institutioner som t.ex. vetenskap, medicin och massmedierna har gjort att nya diskurser har kunnat skapas. Det finns experter inom alla dessa områden så att ny kunskap kan konstrueras hela tiden. Kunskapen skapas genom olika regler, rutiner och konventioner som bestämmer vad och hur man gör saker (Berglez ur Ekström, Larsson red. 2000).

För egen del är vi intresserade av begreppet diskurs utifrån Jörgensen och Philips definition som säger att det är ett sätt förstå världen. De menar att språket är organiserat efter olika mönster, som våra utsagor följer när vi agerar inom olika sociala domäner - de talar exempelvis om "medicinsk diskurs" eller "politisk diskurs". Diskursanalys är sedan på motsvarande sätt analys av dessa mönster. En diskurs skapas ofta i en konflikt eller en utsträckt händelse (Jörgensen & Philips, 2000) som t.ex. fågelinfluensan. Vi kommer även att använda oss utav Berglez andra definition när det gäller att diskursivt analysera nyheter, där framväxten av institutioner, som t.ex. massmedier bidrar till att nya diskurser kan skapas.

5.3 Kritisk diskursanalys

Kritisk diskursanalys syftar till att studera relationerna mellan diskursiva praktiker och det sociala, samt den kulturella utvecklingen som sker i olika sammanhang. Den kritiska diskursanalysen är en bred inriktning, men där man gemensamt anser att diskursiva praktiker medverkar till att framställa och förändra den sociala världen. Samtidigt fungerar diskurser ideologiskt, då de bidrar till att reproducera orättvisa maktförhållanden (Jørgensen & Phillips, 2000).

Ett antagande inom kritisk diskursanalys, är att människan med hjälp av språket skapar representationer av verkligheten. Vi uppfattar inte enbart en yttre verklighet, utan skapar även betydelser av denna yttre verklighet. Syftet med kritisk diskursanalys är att fundera över det som sägs, hur det sägs och skulle kunna sägas (Falkheimer, 2004:49).

Fairclough och Wodak menar att man i den kritiska diskursanalysen kan utgå från fem olika gemensamma inriktningar (Fairclough & Wodak, 1997):

- ***Sociala och kulturella processer***

Syftet med denna riktning är att kasta ljus över den lingvistiska/diskursiva dimensionen hos sociala och kulturella fenomen och förändringsprocesser i senmoderniteten. Med detta menas att man genom diskursiva praktiker skapar texter och tolkar dessa som en viktig social praktik. Detta bidrar till att organisera den sociala världen, inklusive sociala identiteter och relationer. Det är delvis genom diskursiva praktiker i vardagen som sociala och kulturella förändringar äger rum.

- ***Diskurs är både konstituerande och konstituerad***

Den kritiska diskursanalysen både formar den sociala världen och formas av andra sociala praktiker. Som socialpraktik står diskurs i ett förhållande till andra sociala former. Diskursen bidrar inte bara till att forma och omforma sociala strukturer, utan speglar dem också.

I den kritiska diskursanalysen är språk som diskurs både en form av handling varigenom människor kan påverka världen, och en form av handling som är socialt och historiskt situerad.

- ***Språkbruk ska analyseras empiriskt i det sociala sammanhanget.***

Den kritiska diskursanalysen ska göra en konkret lingvistisk textanalys av språkbruket i social interaktion. Intervjusituationerna/citaten i en nyhetstext skulle kunna vara en produkt av en sådan social interaktion.

- ***Diskurs fungerar ideologiskt.***

I kritiska diskursförhållanden hävdas det att diskursiva praktiker leder till att skapa och upprätthålla ojämnliska maktförhållanden mellan sociala grupper. Dessa effekter betraktas som ideologiska effekter. Kritisk diskursanalys är kritisk i den mening, att den ser som sin uppgift att klarlägga den diskursiva praktikens roll i upprätthållandet av den sociala världen. Syftet är att bidra till sociala förändringar i riktning mot mer jämlika maktförhållanden i kommunikationsprocesserna och i samhället som helhet.

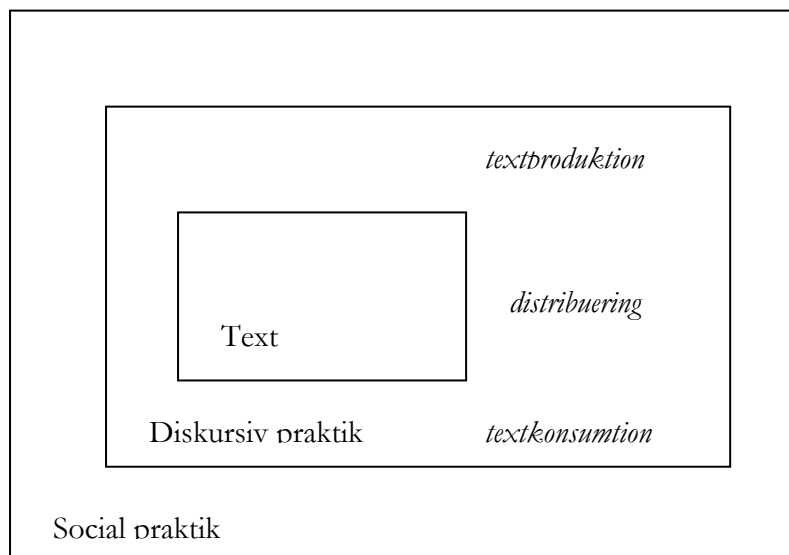
- ***Kritisk forskning***

Kritisk diskursanalys uppfattar inte sig själv som politiskt neutral, utan som ett kritiskt angreppssätt som är politiskt engagerad i en politisk förändring. Kritiken ska avslöja den roll som en diskursiv roll spelar för upprätthållandet av ojämnliska maktförhållanden. Dessutom är avsikten att resultaten av kritisk diskursanalys ska kunna användas i kampen för social förändring. (Fairclough, Wodak 1997)

5.4 Tre dimensioner av kritisk diskursanalys

I analysen kommer vi att använda oss av Faircloughs tredimensionella modell för kritisk diskursanalys, där vi fokuserar på de tre dimensionerna.

- Den första dimensionen är text (tal, skrift, bild eller en blandning av det språkliga och det visuella).
- Den andra dimensionen är diskursiv praktik, som innebär produktion och konsumtion av texter.
- Den tredje dimensionen är social praktik

Figur 3. (Fairclough 1995: 59)

Fairclough menar att vi måste reflektera över förhållandet mellan dessa tre aspekter när man analyserar en kommunikativ händelse (Fairclough, 1995), såsom t.ex. fågelinfluensan. Vi ska inte begränsa sig till det språkliga innehållet, utan även försöka se lite djupare och försöka hitta de värderingar och budskap som förmedlas. Därefter måste man sätta in texten i sitt rätta kontextuella sammanhang (Fairclough, 1995).

5.5 Urval/Avgränsning

Vi använder i denna uppsats det som Holme och Solvang (1997) kallar för tillfällighetsurval samt bekvämlighetsurval. Detta innebär att vi inte sållat ut artiklarna

genom statistiska metoder, utan vi har helt enkelt bestämt oss för dessa utifrån dess tillgänglighet. Vi har valt att använda artiklar som skildrar händelserna från och med det första utbrottet i Sverige, Oxelösund 060228 t.o.m. det senast upptäckta fallet 060320 i Stockholm. Vi kommer att begränsa oss till att analysera texterna i artiklarna och ej studera bilderna. Detta på grund av att vi endast är intresserade av hur man i en text använder sig av grepp och diskurser, och därför genomför vi ingen bildanalys. Våra artiklar är hämtade från tidningen Aftonbladets nätupplaga, detta för att lättare kunna få tillgång till artiklarna, samt för att vi ville ha en begränsning av artikelurvalet, då det finns en stor mängd artiklar om detta ämne. Artiklarna är valda utifrån de datum då det skett upptäckter av viruset i Sverige. Dessa artiklar speglar rapporteringen i Aftonbladet under ca en månad.

Artikel nr.1 - 28/2 ”Fågelinfluensan har nått Sverige”

(<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,785366,00.html>)

Artikel nr.2 - 8/3 ”Dagisbarnen får inte lämna gården”

(<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,789661,00.html>)

Artikel nr.3 – 8/3 ”Håll uppsikt över katter och hundar”

(<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,789720,00.html>)

Artikel nr.4 - 8/3 ”Fågelinfluensan sprider sig i Sverige”

(<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,789473,00.html>)

Artikel nr.5 - 10/3 ”Fågelinfluensan har nått Gotland”

(<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,790781,00.html>)20/3 ”

Artikel nr.6 – 10/3 Fågelinfluensan har kommit till Stockholm”

(<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,796187,00.html>)

Artikel nr.7 - 10/3 ”Man förvånas av den snabba spridningen”

(<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,796201,00.html>)

6. Analys

6.1 Utformning av analysen

Vår analys är indelad i fyra huvudteman: Ideologi, Nyheternas maktkamp, Diskurser och Krisens olika faser. Vi har strukturerat upp analysen ut efter vårt teoretiska och metodologiska ramverk där vi har gått in i artiklarna och gett konkreta exempel, samt diskuterat varför Aftonbladet skriver som de gör. Vi börjar med det Ideologiska perspektivet där vi ifrågasätter de rådande maktförhållandena, för att få veta vad som ligger bakom texten. I Nyhetens maktkamp tar vi upp den beroendesituation som finns mellan myndigheter och medier, där man brukar se myndigheter som sändare och medier som förmedlare. Vidare i analysen går vi in på de diskurser som vi tycker oss kunna utläsa i artiklarna och till slutligen tar vi upp fågelinfluensan ur ett krisperspektiv, där vi tillämpar krisens tre faser för att finna de grepp och diskurser som Aftonbladet använder.

6.2 Ideologi

De texter vi analyserar bottenar i ideologier som finns i vårt samhälle i dag. Dessa texter hjälper också till att skapa ideologier, genom att de reproducerar och kan generera nya värderingar och värdegrunder hos befolkningen. En tidning som t.ex. Aftonbladet har ofta en ganska stor makt över vad som hamnar på befolkningens agenda, de kan influera vårt sätt att tänka genom hur de sätter upp ämnen på agendan i sina artiklar (se avsnitt 4:2, agenda-setting/nyhetsvärdering).

Informationen om fågelinfluensan har i princip bara kommit ut genom medier, vilket har skapat nya diskurser inom de ideologier som råder. Blir dessa diskurser tillräckligt starka kan det bidra till att inställningen inom den ideologin ändras.

Ideologikritik bygger ofta på att ifrågasätta och blottlägga de rådande maktförhållandena. Det viktiga när man analyserar nyhetstexter är att ta reda på vad som ligger bakom texten, vem det är som skriver texten och vem som står bakom denne journalist? I vårt fall är det Aftonbladet som står för artiklarna, vilket förmodligen har sin del i varför artiklarna ser ut som de gör. Aftonbladet klassas ofta

som en sensationstidning, där stora smaskiga rubriker är mest frekvent förekommande. Detta beror säkert på att de är beroende av att locka läsare. Man vill helt enkelt väcka intresse för att folk ska välja tidningen. Det är också viktigt att vara medveten om att de allra flesta tidningar har en politisk bakgrund, samt att ägarna har ett intresse för vad som publiceras. I fallet om fågelinfluensan är det viktigt att ifrågasätta vart informationen kommer ifrån. Är det från Aftonbladet egna redaktion eller är texten information från myndigheterna?

När vi läser artiklarna hittar vi en del motsägelser mellan citat från myndighetspersoner och den löpande texten. Detta kan vara ett tecken på hur Aftonbladet försöker förstora upp olika händelser för att skapa saftiga rubriker. Ett exempel på detta kan vi se i artikel nummer ett. Här skriver de att det inte finns någon fara för människor i Sverige att bli smittade, då vi inte lever så nära tamfåglar som de gör i andra länder, som t.ex. i Kina. Det motsägelsefulla här kommer när de i artikel nummer två skriver om dagisbarn som inte får lämna gården, på grund av risken för smitta. De skriver vidare i denna artikel att förskolan har varit i kontakt med smittskyddet, och att de nu är mycket mer observanta på att barnen inte stoppar något i munnen eller rör vid fåglar. Men tittar vi sedan mer ingående och på vem som uttalat sig om vad, kan vi utläsa att experterna vill tona ner riskerna för att människor ska smittas, medan Aftonbladet vill förstora upp denna risk.

6.3 Nyhetens maktkamp

I avsnitt 4.8 som handlar om risksamhället skriver vi om hur nyheter samt medier är i en beroendesituation. Det vill säga att myndigheter brukar se som sändare och medier som förmedlare. Denna konstellation är inte helt okomplicerad, då de båda är beroende av varandra. Den information som myndigheterna vill förmedla till medborgarna, är inte alltid den som kommer på agendan, utan medierna kan ha ett annat förhållningssätt till informationen. De väljer ut nyheter som de tror kan skapa intresse hos läsarna. Myndigheter och medier har därigenom en maktkamp om informationen, deras intressen går inte alltid hand i hand. Denna maktkamp kan ses genomgående i krisens olika faser. I den förebyggande samt förberedande fasen vill myndigheterna upplysa medborgarna om att det inte finns någon aktuell risk för att

människor bli smittade av fågelinfluensan. Samtidigt som Aftonbladet försöker bygga upp risken för människor i artiklarna.

6.4 Diskurser

De diskurser som vi använder oss utav bygger på ideologier som är oberoende av fågelinfluensan som existerar i samhället i dag. De diskurser som vi har valt att analysera i denna uppsats är de som vi tycker oss tydligast kunna urskilja ur artiklarna. Den första diskursen är *Sjukdomens riskdiskurs*, som vi anser var den som är mest övergripande och lättast att urskilja. Detta på grund av att vi i artikelserien tycker oss kunna utläsa en rädsla för spridning av epidemier och sjukdomar. Den andra diskursen som vi analyserar är *Expertdiskursen*. Där vi med vår egna förförståelse tycker oss kunna utläsa ett förtroende och tillit, för information som kommer från myndigheter och förvaltningar. Den sista diskursen som vi studerar är *Nationsdiskursen*, där vi på samma sätt som i expertdiskursen finner ett förtroende och tillit till hur nationens hanterar eventuella risker och kriser inom nationens gränser.

6.4.1 Sjukdomens riskdiskurs

Den övergripande diskursen som vi finner i artikelserien är den som finns om rädslan för spridningen av epidemier och sjukdomar. Vi har genom historien lärt oss att frukta sjukdomar. Denna fruktan kan vi utläsa genom på vilket sätt de skriver om fågelinfluensan i artiklarna. Man tillskriver fågelinfluensan negativa egenskaper som t.ex. *aggressiv form av smitta*(artikel 1), *farlig form av fågelinfluensa*(artikel 4), *det fruktade viruset*(artikel 5) och *den farliga smittan*(artikel 5).

Sjukdomens riskdiskurs kan vidgas genom en presentation av nya riskgrupper. Aftonbladet började i artikel 1 med fåglar, där de skriver om fyra döda viggår och trycker hårt på hur farlig smittan är för fåglar, och risken för att det skall kunna spridas vidare till tamfåglar. Dennerberg på jordbruksverket uttalar sig

"...vi gör allt för att hindra smittan bland tamfåglar", enligt samme man "... kommer alla tamfågeluppfödare i området att identifieras"(artikel 1)

I slutet på denna artikel börjar Aftonbladet att bygga upp riskdiskursen, på så sätt att de fruktar att smittan skall kunna spridas till människor. De tar citat från socialstyrelsens hemsida där budskapet är att risken för mänsklig smitta är liten. Trots detta ger helhetsbilden av artikeln ändå känslan av att det finns ett hot mot människor.

"De som har blivit sjuka har levt mycket nära tamfåglar som varit sjuka. Inga kända fall finns där människor smittats av vilda fåglar" (artikel 1)

Genom detta påstående bygger de upp ett led av smittan, att om den spridit sig till tamfåglarna, kan den i sin tur ha kommit ett steg närmre oss människor. Från att säga att det inte fanns någon större risk för smitta för människor, har de i nästa artikelrubrik ur artikel nummer 2 inriktat sig på risken för dagisbarn. Om Aftonbladet i den förra artikeln sagt att det inte fanns någon stor risk för människor, hur kommer det sig då att de blåst upp en rubrik över hur dagisbarn inte fått lämna gården? Ett citat från Anette Svensson som är föreståndare på förskolan Stumholmen lyder;

*"Vi är många vuxna ute och vi är oerbört observanta på att barnen inte stoppar något i munnen",
"vi har varit i kontakt med smittskyddet här och nu låter vi ungarna vara på den gård vi har men inte utanför". (artikel 2)*

Det vi vill säga med detta, är att man bygger upp en rädsla och en beredskap hos föräldrar, samt en oro i samhället, genom att stegra risken för att viruset ska kunna smitta barn.

Nästa risk som byggs upp, är den om hotet för våra husdjur (artikel 3). Via jordbruksverket manar man djurägare till försiktighet. Thomas Svensson på jordbruksverket uttalar sig;

*"Håll uppsikt över katter och hundar"
"kan man ska man hålla katten inne" (artikel 3)*

Aftonbladet tillämpar även underrubriker i artikeln, där man beskriver de specifika riskerna för de enskilda djurslagen. Aftonbladet nyttjar en tidigare upptäckt av en smittad katt i Tyskland på ön Rügen, som ligger bara tio mil från Sveriges kust. Detta stärker riskbilden och hotet för att våra husdjur kan bli smittade om vi inte vidtar vissa försiktighetsåtgärder, som att t.ex. hålla katten inne eller hålla hunden kopplad.

Vi kan via artiklarna se att Aftonbladet stärkt risken och hotet för medborgarna genom att förmedla närheten av fågelinfluensan geografiskt. Aftonbladet poängterar gärna platsen som utbrottet skett på, och detta har ofta en stor betydelse för hur läsaren själv bygger upp sin egen riskbild. Aftonbladet beskriver t.ex. vad som finns i närområdet där smittade fåglar har hittats.

För tillfället finns det inget botemedel och på grund av detta kan man bygga vidare på riskdiskursen. I de olika artiklarna får man konstant nya råd från myndigheter och experter. Detta visar befolkningens tro på fakta och expertis, och sist men inte minst den underliggande rädslan hos medborgarna och myndigheterna, för att människor skall kunna smittas. Befolkningen är rädd för det okända, framförallt om experterna också är osäkra. Spridningen är oväntad och experterna har inte kunnat förutse händelseförloppet, utan det har dykt upp på oväntade platser. Allt detta använder sig Aftonbladet av för att kunna bygga upp risken för smitta. Detta stärker den rådande sjukdomsdiskursen.

6.4.2 Expertdiskurs

Denna diskurs går ut på att medborgarna litar på myndigheter och förvaltningar, d.v.s. att de flesta har en tillit till att informationen som man får är sann. Aftonbladet har genomgående använt sig av denna tillit, då de citerar experter från myndigheter och förvaltningar. De citerar bland annat *statens veterinärmedicinska anstalt, jordbruksministern - Ann-kristin Nykvist, jordbruksverket, länsstyrelsen, chefen på läkemedelsverket, smittskyddsinstitutet, Björn Olsen - professor i infektionssjukdomar och socialstyrelsen.*

Då Aftonbladet är en kvällstidning/tabloidtidning som ofta förknippas med att vara en sensationstidning, kan vi ifrågasätta deras egen trovärdighet. Därför är det viktigt för dem, att på ett tydligt sätt använda tillförlitliga källor beträffande fågelinfluensan. Är detta ett sätt för att kunna förmedla kunskap till oss som läsare, eller är de bara ute efter att få sälja fler lösnummer? Det är viktigt att understryka att tidningar fungerar som en kanal för myndigheter, för att kunna få ut information till folket. Det är också viktigt att poängtera att tidningarna letar efter sensationer och katastrofer, för att få fler läsare. Artiklarna om fågelinfluensan föder båda syftena, då

myndigheterna vill få ut information. Aftonbladet har plockat citat från socialstyrelsens hemsida, för att styrka det man skriver om. Det verkar som om myndigheterna vill få ut informationen om att fågelinfluensan inte är någon fara för människor i Sverige, t.ex.

”...att upptäckten av fågelinfluensan i Sverige inte behöver betyda någon fara för människor. De som har varit sjuka har levt mycket nära tamfåglar som varit sjuka” (artikel 2)

När vi läser citatet i Aftonbladets text får det en helt annan innebörd, då de i stycket över skrivit:

“ I januari avled fyra barn i östra Turkiet i sviterna av H5N1. De var de första kända H5N1-fallen bland människor utanför Asien. Totalt har minst tolv människor smittats i Turkiet” (artikel 2)

Detta sätt att framställa risk kan i vissa fall bidra till att höja oron och beredskapen hos människor. Aftonbladet ger själva ett exempel på detta, då de citerar chefen på läkemedelsenheten på apoteket, som konstaterar att de i utbrottets början rekordsålde förpackningar av Tamiflu (en bromsmedicin).

6.4.3 Nationsdiskurs

Ett sätt som vi kan utläsa tron på nationen Sverige, är på vilket sätt som Aftonbladet skriver om beredskapen och försiktighetsåtgärderna i Europa kontra andra delar av världen. Vi kan se hur tron på Europas kompetensnivå är högre än t.ex. Asiens. Det visar sig bland annat när man skriver om hur man hanterar fjäderfäbesättningar. De citerar Björn Olsen som är professor i infektionssjukdomar och han säger att;

”vi är bra på att isolera fjäderfäbesättningar, och vi har kommit långt på det området”. (artikel 7)

Han poängterar att det allvarliga inte är om smittan når Sverige, utan om den når väst-Afrika.

”Om smittan sprids till fjäderfä där kan människor drabbas väldigt hårt eftersom hönsfåglar är en viktig del av födan i många utvecklingsländer. (artikel 7)

Det nämns ingenting om varför beredskapen i väst-Afrika skulle vara sämre än den i Sverige, det verkar som om man tar för givet att deras fjäderfåhantering är sämre än den europeiska. Denna diskurs bygger på förförståelsen som finns hos de flesta, om hur det ser ut och fungerar i Afrika. Diskursen har formats genom den långa rapporteringen om hur Afrika har stora problem med fattigdom, svält och sjukdomar. Västvärlden har ofta en uppfattning om att invånarna i stora delar av Afrika lever primitivt.

6.5 Krisens olika faser

6.5.1 Förebyggande fasen

Den förebyggande fasen bygger på att göra medborgarna medvetna och förberedda på att en risk/krissituation är på gång. Denna fas är svår att se en början och slut på genom artiklarna, då de har förebyggande faser för olika riskgrupper. Förberedelsen för risken har byggts upp via en rad tidigare artiklar innan första utbrottet skedde i Sverige. Vi är medvetna om att detta påverkar både Aftonbladets sätt att skriva, samt vårt sätt att tolka och förstå texterna genom vår förförståelse om fågelinfluensan.

När Aftonbladet skriver om den förebyggande fasen kan vi urskilja två dimensioner, en är vad myndigheterna vidtar för åtgärder, en annan är vad medborgarna själva kan göra. När Aftonbladet började rapporteringen var det utifrån myndigheternas perspektiv, där de beskrev vad man från myndigheternas sida vidtog för åtgärder för att förbereda sig för en eventuell risk/krissituation.

”Regeringen och Statens veterinär medicinska anstalt har varit förberedda på att fågelinfluensan kan komma till Sverige och aktiverade genast den beredskapsplan som förberetts.” (artikel 1)

Denna information var troligen utifrån myndigheternas sida tänkt att informera och lugna medborgarna, de meddelade att de hade situationen under kontroll, samt att det fanns en beredskapsplan som de följde.

”Kustbevakningen har i dag skärpt uppmärksamheten på döda fåglar längs kusterna.” (artikel 1)
”I dag bad jordbruksverket försvaret om hjälp för att leta efter fler döda fåglar i området.” (artikel 1)

Utifrån Aftonbladets sida är de också intresserad av att bygga upp informationen på ett sådant sätt att medborgarna blir intresserade. Genom att använda ordvalet *hjälp*, kan befolkningen få en känsla av att Jordbruksverket inte riktigt har situationen under kontroll, utan får vädja om hjälp från andra institutioner. Detta kan skapa en oro hos läsarna, vilket kan bidra till att de blir mer intresserad av att följa händelseförloppet, som i sin tur gör att Aftonbladet kan tänkas sälja fler tidningar.

I medborgarnas dimension kan läsandet av artiklarna i sig vara en förebyggande åtgärd. Då befolkningen kan inhämta en stor del av informationen om fågelinfluensan där. Alla människor besitter en viss förförståelse. I denna förförståelse har vi som medborgare olika kunskaper om fågelinfluensan. Detta bidrar till att våra förebyggande faser ser olika ut från person till person. I artiklarna kan vi se hur föräldrar, på olika sätt, informerar sina barn om riskerna med fågelinfluensan.

"Hur frågar barnen? – De tar mest in och accepterar vad vi säger. Fågelinfluensan kände de till sedan tidigare, sedan flera veckor har ju föräldrar pratat med barnen att det finns."(artikel 2)

En annan aspekt på medborgarnas dimension är hur jordbruksverket manar hund- och kattägare till försiktighet.

"Hund- och kattägare ska hålla uppsikt över sina djur. Denna uppmaning kommer nu från Thomas Svensson, Jordbruksverkets insatschef på plats i det fågelvirus-drabbade Oxelösund."(artikel 3)

6.5.2 Förberedande fasen

I den förberedande fasen bygger man upp en förmåga för att kunna hantera svåra påfrestningar, och skapar resurser/funktioner för att ha möjlighet till att möta en krishändelse. Som vi skrev tidigare är den förebyggande och den förberedande fasen väldigt lika varandra, och det kan vara svårt att se en början och ett slut på respektive fas. I den förebyggande fasen berättar myndigheterna att de redan har utvecklat en handlingsplan, medans de i den förberedande fasen har anpassat handlingsplanen till just denna specifika händelse, dvs. fågelinfluensan.

"...statens veterinärmedicinska anstalt har varit förberedda på att fågelinfluensan kan komma till Sverige –och aktiverade genast den beredskapsplan som förberetts".(artikel 1)

Denna fas kännetecknas av varningar för eventuella scenarier, som t.ex. att smittan sprids till viltfåglar, tamfåglar, husdjur, människor och barn.

"Flera orter kommer sannolikt att drabbas, enligt jordbruksverket." (artikel 4)

"Två smittade svanar har hittats mitt i huvudstaden. Nu inrättas skydds och övervakningszoner kring området" (artikel 6)

"Det är förbjudet att transportera fåglar in i, ut ur och inom områdena" (artikel 4)

"Dagisbarnen får inte lämna gården" (artikel 3)

" Vi är många vuxna ute och vi är oerhört observanta på att barnen inte stoppar något i munnen" (artikel 3)

"Kan man så ska man hålla katten inne" (artikel 4)

"Koppla hunden" (artikel 4)

"Jordbruksverket manar djurägare till försiktighet" (artikel 4)

Detta är varningar som kommer ifrån olika källor. Det kanske är så att visom läsare inte reflekterar över var informationen kommer ifrån, utan bara ser det som en informationskälla från myndigheterna. Läsarna reflekterar kanske inte över att Aftonbladet förstorar vissa varningar. Ett exempel skulle kunna vara rubriken i Aftonbladet artikel 3 som lyder "koppla hunden". När vi sedan går in i texten kan man utläsa att hundarna själva inte är i riskzonen för att bli smittade. Det går utmärkt att rasta hundarna som vanligt, så länge de inte kommer i kontakt med döda fåglar. Om vi då som flyktig läsare läser rubriken samt underrubrikerna, målas det upp ett enormt hot mot våra husdjur. Detta var nog inte myndigheternas avsikt, utan Aftonbladets berättarteknik för att locka fler läsare av tidningen.

6.5.3 Akutfasen

I den akuta fasen ges det uppmaningar och direkta råd till medborgarna hur de själva skall kunna hantera den pågående krisen eller risken. I Aftonbladets artiklar hittar vi

fler exempel som visar på detta. Framförallt kan vi utläsa hur risken byggs upp i allt högre grad genom artiklarna, samt att Aftonbladet ger fler råd till medborgarna om hur de skall agera för att själva undvika att de eller deras djur ska bli smittade.

Ett exempel på detta är när Jordbruksverket (i artikel nummer 1) upplyser medborgarna att det inte handlar om någon massdöd på fåglar, som det var i Tyskland, men att de ändå har tagit hjälp av försvaret för att leta efter och samla in döda fåglar. Försvarmakten skriver på sin hemsida att;

"Förutom att samla in och bränna upp eller destruera döda fåglar kommer de också att ge stöd med ledning, transporter och övervakning." (artikel 1)

Dessutom kan vi läsa hur jordbruksverket har inrättat restriktioner i de smittade områdena.

*"...Detta gäller för de skydds- och övervakningsområden jordbruksverket upprättat:
- Det är förbjudet att transportera fåglar in i, ut ur och igenom områdena.
- Det är förbjudet för obehöriga att besöka anläggningar där det finns tamfåglar.
- Alla som äger fjäderfä, även bobbyflockar (undantagna är burfåglar som hålls inomhus i privatbostäder), inom områdena måste anmäla sina fåglar till länsstyrelsen i respektive län eller till Jordbruksverkets registerenhet."(artikel 4)*

Aftonbladet har genomgående i artikelserien upplyst medborgarna om de akuta riskerna för människor, barn och djur. I akutfasen är varningarna snarare en uppmaning hur befolkningen ska gå tillväga när de befinner sig i ett smittat område.

"Den upprättade skyddszonen, med en radie av tre kilometer, sträcker sig i själva centrum. Stadens katt- och hundägare uppmanas därför att hålla extra koll på sina djur." (artikel 3)

"Men håller man sin hund i koppel och hindrar den från att närma sig döda fåglar så går det bra att rasta hunden som vanligt." (artikel 3)

I den förberedande fasen har lärarna på förskolan Stumholmen beskrivit att de inte låter barnen lämna gården och att de är extra uppmärksamma på var barnen leker, samt att barnen inte stoppar något i munnen. Detta kan ses både som en förberedande fas men kan även ses som en akut fas då det blir akut för förskolor som ligger i de smittade områdena. Det kan utläsas av artiklarna att ju närmare smittan man befinner sig, desto större blir risken för dem som befinner sig i de närliggande områdena. Ett exempel på detta kan vi utskilja på Stumholmens förskola

där personalen uppmanar barnen att undvika fåglar just nu, samt att inte peta på dem med pinnar eller mata dem i onödan.

Aftonbladet poängterar ofta närområdet för det smittade fåglarna, med att beskriva detta utifrån hur nära bostadsområden samt skolor smittan bekräftats. De vill också gärna informera om huruvida skyddszoner har upprättats i områdena.

”I förra veckan hittades en död bergand på stumholmen i centrala Karlskrona, nära bostäder och en förskola. Det tre viggarna i Oxelösund hittades i hamninloppet öster om tätorten.”(artikel 4)

*”Precis som i Oskarshamn inrättades en inre skyddszon om tre kilometers radie runt fyndplatserna. Dessutom upprättades ett övervakningsområde om en mils radie. – Restriktionerna inom zonerna gäller hantering av tamfåglar, och eftersom de nya fyndplatserna befinner sig i tätbebyggt område uppger Jordbruksverket att de boende i området knappt kommer att märka av dem.”
(artikel 4)*

Hur akut en händelse är beror på hur central denna fråga är just för dig, detta bestäms genom tid och rum. Ju närmare dig en händelse inträffar, desto större intresse väcks. Det är inte bara geografiskt utan också tidsmässigt. Vi kan i artikelserien utläsa många spekulationer på *när, hur och vart* fågelinfluensan kommer att slå till nästa gång.

”Kulmen på vårens utbrott kommer troligen om ungefär om två veckor, säger Olov Andersson, informationschef på statens veterinärmedicinska anstalt.” (artikel 4)

”Flera orter kommer sannolikt att drabbas, enligt Jordbruksverket.” (artikel 4)

”Fågelinfluensan fortsätter att sprida sig snabbt längs den svenska östkusten.” (artikel 5)

Akutfasen och -risken målades upp som större när fågelinfluensan nådde Stockholm. Detta kan bero på att Stockholm är en större stad med många invånare, där det finns ett stort antal läsare av Aftonbladet. Rubrikerna kanske här blir större för att ett flertal av läsarna bor inom denna riskzon.

”...på 4H-gården Stora Skuggan på Djurgården tar man det säkra före det osäkra och gör sig nu av med alla tamfåglar, skriver DN.se. Man uppmanar också andra medlemsgårdar att göra samma sak. Orsaken är alla barn som kommer på besök.”(artikel 6)

”De tamfåglar som finns på Skansen hålls inomhus. Dessutom har alla Skansen fåglar vaccinerats.” (artikel 6)

”På ett år har den farliga fågelinfluensan spridit sig över tre kontinenter. Nu har den för första gången nått Sveriges huvudstad.” (artikel 7)

Det kan framförallt utläsas i akutfasen en breddning av risken. Aftonbladet skriver om hot mot fler riskgrupper och de manar till försiktighet. De har via artikelserien successivt förtydligat och förstärkt risken för medborgarna. Det började med en varning till tamfågeluppfödare, och sedan kom varningar till föräldrar samt djurägare. Desto längre vi kommer i artikelserien kan vi utläsa en större risk mot människor.

”Inga åtgärder för att skydda människor vidtas”(artikel 4)

Aftonbladet använder sig av experten Björn Olsen, professor i infektionssjukdomar som uttalar sig om förvåningen av den snabba spridningen som skett över jordklotet. Han menar att vi måste ha en ödmjuk inställning till viruset. För det finns en risk att viruset kan utvecklas till en pandemi (epidemi av infektionssjukdom), han tror att smittan kommer att fortsätta att sprida sig över Sverige och att det kommer att behövas fler restriktioner framöver. Aftonbladet når sin riskkula när fågelinfluensan når Stockholm, men Björn Olsen menar att risken för spridning kommer att öka ännu mer under våren.

7. Slutdiskussion

I vår analys av olika diskurser kan vi säga något om de ideologier som råder i samhället. Vi har gått in och sett på de olika maktförhållandena, samt de värderingar som ligger bakom artiklarna, och ur ett kris- och riskperspektiv har vi följt uppbyggnaden av risken genom krisens olika faser. Utifrån dessa perspektiv har vi letat efter svar på våra frågeställningar, dvs. vilka grepp och diskurser som Aftonbladet använder i artiklarna om fågelinfluensan, samt om risken har ökat genom artikelserien .

I analysen tar vi upp det dolda maktförhållandet som finns i samhället. När det handlar om fågelinfluensan tycker vi det är intressant att se vart dessa maktförhållanden ligger. Är det hos Aftonbladets ägare, hos Journalisten eller vid Myndigheterna? Vi anser att makten till stor del ligger hos Aftonbladet, då det tillsynes är de som i slutändan bestämmer vad för information som skall publiceras och på vilket sätt. Om inte Aftonbladet hade varit en vinstdrivande tidning, tror vi att rapporteringen skulle ha sett annorlunda ut. Detta på grund av att man förstorat händelser genom stora rubriker och överdrivna riskbilder om fågelinfluensan. Hade Aftonbladet varit en icke vinst drivande tidning, tror vi att rapporteringen skulle ha varit mindre och troligen mer saklig. Att Aftonbladet har kryddat artiklarna tror vi beror på att de är ett vinstdrivande företag, där lösnummerförsäljningen är en viktig del av ekonomin och lönsamheten. Vi lever idag i ett samhälle där ekonomi och pengar styr, vilket förklarar varför Aftonbladet handlar som de gör.

Vi har i analysen diskuterat de diskurser som vi anser att fågelinfluensan har stärkt, det vill säga sjukdomsdiskursen, expertdiskursen och nationsdiskursen. Vi menar att dessa existerar oberoende av fågelinfluensan och bygger på de ideologier som råder i samhället. Diskurserna som vi tar upp i analysen grundar sig i de värderingar som finns i frågan om sjukdomar, dvs. det vi vet om sjukdomar historiskt. Även tron på experter bottenar i en ideologi där vi förlitar oss på myndigheter och experter. Vi har omedvetet sedan barnsben lärt oss att Sverige är bättre, och mer förberett när det gäller kris och risk hantering. Befolkningen ifrågasätter ofta inte Sveriges agerande, utan vi är mer oroliga för hur andra länder skall kunna hantera en eventuell krissituation. Men under tsunamikatastrofen 2004 i sydost Asien skedde det en viss

förändring. Befolkningen kritiserade hårt myndigheternas information och agerande under katastrofen, man ifrågasatte både tilliten och ens eget förtroende för myndigheterna. På grund av att befolkningen har granskat myndigheterna så ingående, är det nu troligt att myndigheterna i denna kris har varit noga med vad för information som kommer ut samt hur de har agerat.

Vi anser att Aftonbladet i artikelserien har byggt upp och breddat sjukdomsdiskursen genom att lägga till fler och starkare riskbilder. På grund av den massiva nyhetsrapporteringen om fågelinfluensan innan den kom till Sverige, tror vi att svenska folket inte längre är lika mottaglig för alla kris och riskbilder som målats upp i artiklarna. En bekräftelse på detta är när läkemedlet tamiflu i höstas rekordsålde runt om i landets apotek. Många människor var rädda för den fruktade influensan och fyllde upp sina förråd med bromsmedicin. Detta trots kort hållbarhetstid och att experterna upplyste om att det inte var nödvändigt, då risken för smitta nästan var obefintlig. Men när influensan väl kom till Sverige i februari, såg man att försäljningen avstannat. Vi tror att en orsak kan vara att svenska folket fått för mycket information om fågelinfluensan, och tar inte risken på lika stort allvar längre.

Vi anser att det kan finnas en fara med detta, för om det skulle utvecklas till att bli en pandemi, kanske folket inte tar den aktuella informationen till sig, utan ignorerar den växande risk- och krisbilden. Denna slutsats drar vi utifrån att man i artiklarna kan utläsa skillnader hur experter ser på de aktuella riskerna, samt den helhetsbild som Aftonbladet ger till läsaren. Experterna menar att det inte finns någon övergripande fara för människor, medens man i artiklarna kan skönja en växande riskbild. Denna riskbild bygger Aftonbladet upp med hjälp av laddade rubriker. Dessa grepp använder de i rent kommersiella syften då Aftonbladet vill väcka känslor hos folket, för att de i sin tur ska bli intresserade och köpa tidningen.

I analysen över nationsdiskursen behandlar vi, hur Aftonbladet har med sig ett synsätt på att Sverige är bättre utvecklat, och mer förberett på att hantera en eventuell krissituation. Denna diskurs tycker vi oss kunna se i uttalanden från experterna i artiklarna. Vi tycker att ett bra exempel på detta, är när en expert uttalar sig om, att det farliga inte är att smittan nått Stockholm, utan att den nått Västafrika. Vad är det som säger att vi i Sverige skulle kunna hantera smittan på ett bättre sätt än

Västafrika? Vi anser att expertens uttalande bygger på den diskurs om Afrika som råder i samhället i dag. Den har i mångt och mycket grundats genom medias rapportering från svält och katastrofområden i denna del av världen. Denna nationsdiskurs skulle dock även kunna vara grundad i den nationella stoltheten och sammanhållningen som finns hos de svenska medborgarna. Vi är i mångt och mycket stolta över Sverige och att vara svenskar och ifrågasätter inte gärna oss själva.

I vår frågeställning undrade vi om Aftonbladet har breddat riskbilden genom artiklarna. Detta tycker vi oss kunna påvisa i analysen som vi gjorde om krisens tre faser, där vi vid ett flertal tillfällen sett hur de identifierar nya riskgrupper. De börjar med hotet mot tamfåglar som sedan övergår till risker för husdjur och människor.

Som vi har nämnt tidigare har det varit en massiv rapportering om fågelinfluensan innan utbrottet skedde i Sverige, och detta tillhör den förebyggande fasen. Men vi kan sedan se att när fågelinfluensan kommer till Sverige flyter den förebyggande och förberedande fasen samman, och den akuta fasen tar vid när hanteringen av de smittade fåglarna börjar. Vi kan alltså dra en slutsats om att det finns en förebyggande och förberedande fas för varje ny riskgrupp. Vi tror att Aftonbladet försöker identifiera nya riskgrupper för att kunna appellera till fler läsare. Ett exempel på detta är när de skrämmer hund och kattägare med stora rubriker, trots att experterna menar att det inte finns en övergripande risk för våra husdjur.

Trots att artikelserien som vi har analyserat bara sträcker sig över tre veckor, tycker vi oss ha funnit belägg för att Aftonbladet har påvisat att fler akuta faser är på gång. Men den enda akuta fasen som inletts är den för vildfåglar. En intressant aspekt är dock att den akuta fasen har blåsts upp ju närmre smittan kommit Stockholm. Visst bor det fler människor där som kan bli drabbade, men det skulle också kunna vara så att Aftonbladets journalist sitter i Stockholm, vilket kan bidra till att denne känner en större riskbild för sin egen person. Vi kan återigen koppla detta till våra egna känslor, att ju närmre risken är, desto större blir rädslan för smittan..

Som en slutsats i denna uppsats menar vi att Aftonbladet på ett tydligt sätt har byggt upp och breddat risk och krisbilden genom artikelserien. Aftonbladet har använt de

idéer och värderingar som oberoende av fågelinfluensan finns i samhället. Det vill säga att de använder rådande ideologier, för att bygga upp rädslan samt risken för att bli smittad av fågelinfluensan. Vi har sett ett tydligt förändringsperspektiv genom artikelserien, men vi måste också ha i åtanke att artiklarna endast sträcker sig över tre veckor. Vi måste vara medvetna om att förändringsperspektivet eventuellt skulle ha tett sig annorlunda över en längre tid, även om vi tror att en längre studie skulle bekräfta det som vi redan har kommit fram till i denna uppsats.

7.1 Förslag till vidare forskning

Vi har fler förslag på hur man skulle kunna fortsätta utveckla denna studie. Som vi skrev ovan skulle det vara intressant att genomföra en längre studie om fågelinfluensan, som sträcker sig från första kända utbrottet i världen tills det sista kända utbrottet. Ett annat intressant perspektiv skulle vara att jämföra olika tidningars rapporteringar, och se vilka skillnader samt likheter som man kan utläsa både text- och bildmässigt. Även att jämföra mediernas rapportering om olika katastrofer och risksituationer t.ex. Galna ko-sjukan och fågelinfluensan är ett intressant ämne för vidare forskning.

8. Källförteckning

8.1 Litteraturlista

Breck, T (2002)

Riskkommunikation, dialog om det osäkra

Stockholm: Natur och kultur

Dearing, J-W. & Rogers, E- M (1996)

Agenda Setting

London: Sage Publications

Ekström, M & Larsson, L-Å red. (2000)

Metoder i kommunikationsvetenskap

Lund: Studentlitteratur

Fairclough, N & Wodak, R(1997)

“Critical Discourse Analysis” i T, Van Dijke (red.), Discourse as social interaction, Diskoursestudies a multidisciplinary introduction

London : Sage

Fairclough, N (1995)

Media discourse

London: Edward Arnold

Falkheimer, J (2001/2004)

Medier och kommunikation: en introduktion

Lund: Studentlitteratur

Fiske, J (1997)

Kommunikationsteorier, En introduktion

Wahlström & Widstrand

Flodin, B (1993)
Myndigheters kriskommunikation
Stockholm: Styrelsen för psykologiskt försvar

Flodin, B. (1999)
Planlagd kriskommunikation
Stockholm: Styrelsen för psykologiskt försvar

Hadenius, S & Weibull, L. 8:e upplagan(2003)
Massmedier.
Albert Bonniers förlag

Holme, M. & Solvang, K. (1997)
Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder
Lund: Studentlitteratur

Hvitfelt, H. (1988)
Nyheter i krig rapport nr. 147
Styrelsen för Psykologiskt försvar

Jarlbro, G. (1999)
Hälsokommunikation- en introduktion
Lund: Studentlitteratur

Larsson, L-Å. (2001)
Tillämpad kommunikationsvetenskap 2:a uppl.
Lund: Studentlitteratur

Lindskog, R, (red) Nohrstedt, S-A, (red) Warg, L-E (red) (2000).
Risker, kommunikation och medier, en forskarantologi
Lund: Studentlitteratur.

Malmsten, C. (1992)
Psykiska reaktioner vid olyckor och hotsituationer
Stockholm: Nordiska Räddningsförlaget AB

Nycop, C-A (1971)

Nyfiken med sting

Stockholm

Nycop, C-A (1996)

Sensation och moral

Bokförlaget natur och kultur

Regester, M. & Larkin, J. (2002).

Risk Issues and Crisis Management. A Casebook of Best Practice. 2:a uppl.

London: Kogan Page

Jørgensen & Phillips (1999/2000)

Diskursanalys som teori och metod

Lund: Studentlitteratur

8.2 Avhandlingar

Carlsson, D (2002)

Livsfarliga kossor?: Köttbranchens, Myndigheternas och konsumenternas hantering av galna ko-sjukan

Lunds Universitet

Ghersetti, M (2000)

Sensationella berättelser

Akademisk avhandling för filosofie doktorexamen: Göteborgs universitet

Jonsson, M. (2005).

Flodvågskatastrofen i svensk nyhetspress, En kvalitativ innehållsanalys av katastrofrapporteringens fem första dagar i Aftonbladet, Dagens Nyheter och Östgöta Correspondenten.

Linköpings Universitet

Lind Nilsson, I (2001)
Ledarskap i kris, kaos och omställning
Acta Universitatis Upsaliensis,
Uppsala universitet

Östmans, J (2002)
Aids, risk och diskursen om Afrika.
Högskolan i Halmstad

8.3 Elektroniska källor

www.aftonbladet.se

(<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,785366,00.html>)

(<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,789661,00.html>)

(<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,789720,00.html>)

(<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,789473,00.html>)

(<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,796187,00.html>)

(<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,796202,00.html>)

(<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,796201,00.html>)

www.smittskyddsinstitutet.se

(<http://www.smittskyddsinstitutet.se/SMItemplates/Article>)

www.jordbruksverket.se

www.dn.se

9. Bilagor

Bilaga 1

Artikel nr.1 - 28/2 ”Fågelinfluensan har nått Sverige”

(<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,785366,00.html>)

Bilaga 2

Artikel nr.2 - 8/3 ”Dagisbarnen får inte lämna gården”

(<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,789661,00.html>)

Bilaga 3

Artikel nr.3 – 8/3 ”Håll uppsikt över katter och hundar”

(<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,789720,00.html>)

Bilaga 4

Artikel nr.4 - 8/3 ”Fågelinfluensan sprider sig i Sverige”

(<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,789473,00.html>)

Bilaga 5

Artikel nr.5 - 10/3 ”Fågelinfluensan har nått Gotland”

(<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,790781,00.html>)20/3 ”

Bilaga 6

Artikel nr.6 – 20/3 Fågelinfluensan har kommit till Stockholm”

(<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,796187,00.html>)

Bilaga 7

Artikel nr.7 - 20/3 ”Man förvånas av den snabba spridningen”

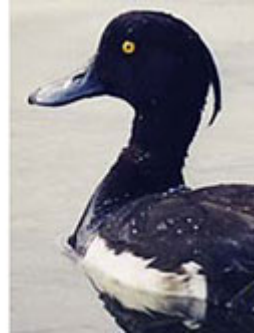
(<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,796201,00.html>)

AFTONBLADET

1 2 3

Publicerad: 2006-02-28

Textstorlek:

AVSPÄRRAT Här, vid Oskarshamns kärnkraftverk, hittades de smittade fåglarna. Bara 2,5 mil härifrån finns en stor kycklinguppfödning. Regeringen och Statens veterinärmedicinska anstalt har varit förberedda på att fågelinfluensan kan komma till Sverige – och aktiverade genast den beredningsplan som förberetts.

Foto: CURT-ROBERT LINDQVIST

Fågelinfluensan har nått Sverige

Den aggressiva fågelinfluensan har nått Sverige. Tidigt i morse kunde Statens veterinärmedicinska anstalt konstatera att två viggår från Oskarshamnstrakten bär på viruset.

På tisdagseftermiddagen kallade regeringen till presskonferens.

– Tyvärr har SVA konstaterat den aggressiva formen i Sverige. Det är allvarligt men inte oväntat, säger jordbruksminister Ann-Christin Nykvist.

Det viktigaste nu är att hindra att smittan når tama fåglar.

Marianne Elvander, statsepizootolog vid SVA, berättade att de fyra döda viggarna hittades vid kärnkraftverket i Oskarshamn. De skickades på rutinkontroll till SVA i Uppsala.

– Prover togs och de var positiva på virus. Då gick vi vidare för att se vilken sorts virus det rörde sig om. Det visade sig vara H5. Då går man vidare för att se om det är aggressivt eller inte.

– Tidigt i morse fick vi beskedet att det rörde sig om ett aggressivt virus. Vi jämförde också med stammar i Kina, Ryssland och Nigeria och de visade sig vara identiska.

Nu har prover skickats till ett referenslaboratorium i England för att ta reda på exakt vilket virus det handlar om. De svaren väntas inom en vecka eller tio dagar.

Insatsgrupp

På presskonferensen deltog också Leif Dennerberg från Jordbruksverket.

– Det här var inte oväntat för oss. Vi var beredda. Vi kommer omedelbart att aktivera en beredningsplan.

I morse skickades en insatsgrupp med veterinärer till Oskarshamn. Ett samarbete med länsstyrelsen i Kalmar har inletts.

Området där de smittade fåglarna hittats har spärrats av och smittförklarats.

– Vi gör allt vi kan för att hindra smittan bland tamfåglar.

Om smittan når områden med många tamfåglar är frågan hur de fjäderfäbesättningarna ska hanteras.

– I dagsläget är det inte aktuellt, men det kan senare bli fråga om att avliva hela besättningar. Det kan också bli aktuellt att utöka skyddsområdena. Utvecklingen på Rügen följs mycket noga. Kustbevakningen har skärpt uppmärksamheten på döda fåglar längs kusterna.

Enligt Dennerberg kommer alla tamfågeluppfödare i området att identifieras. Personal från Jordbruksverket kommer åka ut och kontrollera om tamfåglarna är friska.

I dagsläget är det inte aktuellt att börja vaccinera tamfåglar i Sverige.

Hjälp från försvaret

I dag bad också Jordbruksverket försvaret om hjälp för att leta efter fler döda fåglar i området.

– Det handlar inte om någon massdöd som på Rügen. Men det är sannolikt att det finns en del döda fåglar, säger Bengt Larsson, chef för Jordbruksverkets strategienhet, till aftenbladet.se.

Försvarsmakten skriver på sin hemsida att tio personer till en början kommer att hjälpa till. Förutom att samla in och bränna upp eller destruera döda fåglar kommer de också ge stöd med ledning, transporter och övervakning.

Nionde EU-landet

Sverige är det nionde landet i EU som nu drabbats av den aggressiva formen av fågelinfluensan.

H5N1 nådde Europa i oktober förra året, då det konstaterades i både Turkiet och Rumänien. I januari avled fyra barn i östra Turkiet i sviterna av H5N1. De var de första kända H5N1-fallen bland människor utanför Asien. Totalt har minst tolv människor smittats i Turkiet.

Många EU-länder har beordrat fågeluppfödare att hålla tamfåglar inomhus. Efterfrågan på tamfågel har sjunkit i hela Europa, i Italien med hela 70 procent.

Ingen fara för människor

Socialstyrelsen skriver på sin hemsida att upptäckten av fågelinfluensa i Sverige inte behöver betyda någon fara för människor. De som har blivit sjuka har levt mycket nära tamfåglar som varit sjuka. Inga kända fall finns där människor smittats av vilda fåglar.

Johanna Melén
TT

Utskriftsdatum: 2006-05-16

Webbadress: <http://www.aftenbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,785366,00.html>

© Aftenbladet Nya Medier

Tipsa oss!

MMS & SMS: 72104

Mejla: ettan@aftenbladet.se

Ring: 08 - 411 11 11

Publicerad: 2006-03-08

Skriv ut ↗ 1 2 3
Textstorlek:

SMITTAD AND HITTADES VID FÖRSKOLAN Dagisbarnen på Stumholmen i Karlskrona får inte lämna gården. (Flickan på bilden går inte längre på den aktuella förskolan).
Foto: PETER CHRISTENSEN (LÄSARBILD)

Dagisbarnen får inte lämna gården

"Vi är observanta på att de inte stoppa något i munnen"

På Stumholmen i Karlskrona finns en förskola.

Inte långt därifrån hittades den döda and som bar på det farliga fågelviruset.

- Nu låter vi ungarna vara ute på vår gård men inte utanför, säger Anette Svensson, föreståndare på förskolan Stumholmen.

Förskolan, som är ett föräldrakooperativ, har nu fått beskedet att den döda fågeln som hittats inte långt därifrån var smittad.

På förskolan finns två avdelningar som båda råkar ha fågelnamn, Falken och Gladan. Sammanlagt är 33 barn inskrivna där.

- Vi har varit i kontakt med smittskyddet här och nu låter vi ungarna vara på den gård vi har men inte utanför, säger Anette Svensson till aftenbladet.se.

- Vi är många vuxna ute och vi är oerhört observanta på att inte barnen stoppar någonting i munnen.

Vad säger barnen?

- De vet att det finns något som heter fågelinfluensan. Men vi skrämmer inte upp dem utan talar om att man ska undvika fåglar nu, inte peta på dem med pinnar eller mata dem i onödan.

Vad frågar barnen?

- De tar mest in och accepterar vad vi säger. Fågelinfluensan kände de till sedan tidigare, sedan flera veckor har ju föräldrar pratat med barnen om att det finns.

Har någon förälder tagit hem sitt barn?

- Nej. En och annan har ringt men de är ganska lugna.

Är ni oroliga?

- Nej, vi är väldigt lugna. Vi har kontakt med länsstyrelsen och kommunen och väntar på vidare besked. Kanske måste de skärma av stranden där fågeln hittades.

Simone Söderhjel

Den smittade anden avlivades.

Foto: SCANPIX

► **Nya utbrott väntas när flyttfåglarna kommer**
Viruset kan spridas till tamfåglar

► **"Håll uppsikt över katter och hundar"**
Jordbruksverket manar djurägare till försiktighet

► **Dagisbarnen får inte lämna gården** "Vi är observanta på att de inte stoppa något i munnen"

► **Fågelinfluensan sprider sig i Sverige** Nya fynd i Karlskrona och Oxelosund

► [karta Här hittades den döda anden i Karlskrona \(Extern länk - Hitta.se\)](#)

Tidigare artiklar:

- **Fågelinfluensan kan ha spridit sig** Veterinär: "Smitta på vilda djur här vi ingen kontroll över"
- **33 döda fåglar har hittats** I morgon väntas de första provvaran
- **Grafik: Så sprids influensan** Smittade flyttfåglar på väg mot Sverige
- **Hönsen på säteriet slaktas - för säkerhets skull**
- **Hälften av de sjuka dör** Aftonbladets Caroline Hougaard har svaren på alla de svåra frågorna
- **Katt dog av fågelvirus** Nu får ägaren poliskässa
- **Så ska de stoppa smittan** Krisledning från underjordisk bunker - kusten finkammas
- **Smittan här - i 11 dagar** Sebastian, 17, slog larm i förra helgen - ingen reagerade

AFTONBLADET

1 2 3

Publicerad: 2006-03-08

Textstorlek:

"Håll uppsikt över katter och hundar"

Jordbruksverket manar djurägare till försiktighet

Hund- och kattägare ska hålla uppsikt över sina djur.

Den uppmaningen kommer nu från Thomas Svensson, Jordbruksverkets insatschef på plats i det fågelvirus-drabbade Oxelösund.

– Kan man så ska man hålla katten inne, säger han, till aftenbladet.se.

Till skillnad från Oskarshamn har de virusmittade fåglarna upptäckts i närheten av centrala Oxelösund.

Den upprättade skyddszonen, med en radie av tre kilometer, sträcker sig in i själva centrum. Stadens katt- och hundägare uppmanas därför att hålla extra koll på sina djur.

Koppla hunden

– Hundarna riskerar inte att smittas själva. Men vi vill inte att de ska skrämman iväg eller bära bort eventuellt sjuka fåglar, säger Thomas Svensson, Jordbruksverkets insatschef, till aftenbladet.se.

Men håller man sin hund i koppel och hindrar den från att närma sig döda fåglar så går det bra att rasta hunden som vanligt.

Annan riskbild

För katter är riskbilden en annan. I förra veckan upptäcktes en smittad katt på den tyska ön Rügen. Nu vill man hindra att samma öde drabbar katterna i Oxelösund.

– Katter är ju svårare att hålla koll på. Kan man så ska man hålla dem inne.

I Karlskrona, där en bergand smittats av fågelinfluensan, har man inga särskilda råd att ge till hund- och kattägare. Det säger Christer Johansson, informationschef på Länsstyrelsen i Blekinge, till aftenbladet.se.

► **Nya utbrott väntas när flyttfåglarna kommer** Viruset kan spridas till tamfåglar
► **"Håll uppsikt över katter och hundar"** Jordbruksverket manar djurägare till försiktighet
► **Dagisbarnen får inte lämna gården** "Vi är obeservanta på att de inte stoppa något i munnen"
► **Fågelinfluensan sprider sig i Sverige** Nya fynd i Karlskrona och Oxelösund

Johanna Melén

Utskriftsdatum: 2006-05-16

Webbadress: <http://www.aftenbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,789720,00.html>

© Aftenbladet Nya Medier

Tipsa oss!

MMS & SMS: 72104

Mejla: ettan@aftenbladet.se

Ring: 08 - 411 11 11

AFTONBLADET

1 2 3

Publicerad: 2006-03-08

Textstorlek:

Bilder från Oxelösunds hamn under onsdagseftermiddagen.
Foto: FILIP SNÄCK (LÅSARBILD)

Fågelinfluensan sprider sig i Sverige

Nya fynd i Karlskrona och Oxelösund

Den farliga formen av fågelinfluensa har nu konstaterats även i Blekinge och Södermanland.

En död and i Karlskrona visade sig bära på en aggressiv variant av viruset, liksom tre viggår i Oxelösund.

Fler orter kommer sannolikt att drabbas, enligt Jordbruksverket.

I förra veckan hittades en död bergand på Stumholmen i centrala Karlskrona, nära bostäder och en förskola. De tre viggarna i Oxelösund hittades i hamninloppet öster om tätorten. Efter analys stod det klart att fåglarna bar på den aggressiva formen av fågelinfluensa.

Lokala ledningcentraler

Lokala ledningscentraler, där flera myndigheter samarbetar, upprättades under onsdagen i de båda orterna.

Det var inte oväntat för Jordbruksverket att förra veckans fynd av smittade fåglar i Oskarshamn skulle följas av fler, skriver Jordbruksverket i ett pressmeddelande. Enligt verket kommer sannolikt fler orter att drabbas.

Kulmen på vårens utbrott kommer troligen om ungefär två veckor, säger Olov Andersson, informationschef på Statens veterinärmedicinska anstalt, till TT. Då kommer flyttfåglarna tillbaka från sydväst. Efter det kommer utbrottet att klinga av för den här gången.

Skyddszon

Precis som i Oskarshamn inrättades en inre skyddszon om tre kilometer i radie runt fyndplatserna. Dessutom upprättades ett övervakningsområde om en mils radie.

– Restriktionerna inom zonerna gäller hantering av tamfåglar, och eftersom de nya fyndplatserna befinner sig i tätbebyggt område uppger Jordbruksverket att de boende i området knappt kommer att märka av dem.

Skickas för analys

Under dagen har de smittdrabbade platserna genomsökts.

Urban Wigert från Jordbruksverket fanns på plats i Karlskrona.

– Ornitologer, polis och personal från kustbevakning har sökt av området kring Stumholmen. Man har inte upptäckt någon anmärkningsvärd fågeldöd, säger han, till aftonbladet.se.

– En död vigg och en svan har samlats in och ska skickas till Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA, i Uppsala.

I Oxelösund har man under eftermiddagen hittat runt tio döda fåglar som kommer att skickas till SVA för analys.

Inga åtgärder för att skydda människor

Inga åtgärder för att skydda människor vidtas.

– Se till att restriktionerna följs. Åtgärderna handlar om att skydda tamfåglar, säger Urban Wigert på Jordbruksverket till aftonbladet.se.

– Rekommendationerna för hur man ska hantera döda fåglar gäller fortfarande.

Skyddszonerna gäller 21 dagar från det att smittan upptäcktes.

Daniel Wiklander
Johanna Melén

Utskriftsdatum: 2006-05-16

Webbadress:

<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,789473,00.html>

© Aftonbladet Nya Medier

Tipsa oss!

MMS & SMS: 72104

Mejla: ettan@aftonbladet.se

Ring: 08 - 411 11 11

En smitta fågel hittades på Stumholmen i centrala Karlskrona.

Foto: CRISTOFFER ÖVERGAARD (LÄSARBILD)

SMITTAD Berganden i Karlskrona bar på det fruktade H5-viruset.

Foto: SCANPIX

Karta Här hittades den döda anden i Karlskrona (Extern länk - Hitta.se)

Jordbruksverkets restriktioner

Detta gäller för de skydds- och övervakningsområden Jordbruksverket upprättar:

- Det är förbjudet att transportera fåglar in i, ut ur och inom områdena.
- Det är förbjudet för obehöriga att besöka anläggningar där det finns tamfåglar.
- Alla som äger fjäderfä, även hobbyflockar (undantagna är burfåglar som hålls inomhus i privatbostäder), inom områdena måste anmäla sina fåglar till länsstyrelsen i respektive län eller till Jordbruksverkets registerenhet.

Mer information på Jordbruksverkets hemsida:
www.jordbruksverket.se

► **Nya utbrott väntas när flyttfåglarna kommer** Viruset kan spridas till tamfåglar

► **"Håll uppsikt över katter och hundar"** Jordbruksverket manar djurägare till försiktighet

► **Dagisbarnen får inte lämna gården** "Vi är obeservanta på att de inte stoppa något i munnen"

► **Fågelinfluensan sprider sig i Sverige** Nya fynd i Karlskrona och Oxelösund

AFTONBLADET

Fågelinfluensan har nått Gotland

Två viggas bar på det fruktade viruset

Fågelinfluensan fortsätter att sprida sig snabbt längs den svenska östkusten.

På fredagen konstaterades att två viggas som hittats på isen utanför Sjaustru på östra Gotland bar på den aggressiva formen av fågelviruset H5N1.

Därmed har smittan hittats på fyra platser i Sverige: Oskarshamn, Oxelösund, Karlskrona och Sjaustru.

I samtliga fall rör det sig om andfåglar. Dessutom kom uppgifter på fredagen om att en ormvråk som hittats i Oxelösund möjligen kan ha smittats – i så fall den första rovfågeln.

– Vi har fått reda på att den bar på ett influensa A-virus, men vet ännu inte om viruset är av subtyp H5, säger Jordbruksverkets lokale insatsledare Thomas Svensson.

Det allmänna läget förändras dock inte om vråken skulle visa sig ha varit smittad, enligt Pia Gustafsson, veterinärinspektör på Jordbruksverket.

– Det är en ganska naturlig utveckling. Den har väl ätit av en smittad, död fågel. Det är vad man kan vänta sig, säger hon.

25 smittade fåglar

De två viggarna på Gotland upptäcktes av kustbevakningen på havsisen en bit utanför stranden. Alla normala skyddsåtgärder har vidtagits och hemvärnet har börjat söka efter ytterligare döda fåglar.

Ingen del av strandremsan kommer att avspärras eftersom de två fåglarna hittades ute på isen. Området är ett populärt turistmål sommartid men annars relativt glest befolkat.

– Det är ett ganska lugnt område ur smittspridningssynpunkt. Inga kommersiella besättningar av fjäderfä finns i området, säger Pia Gustafsson.

På fredagsförmiddagen hade Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) hunnit analysera klart totalt 152 fåglar sedan 10 februari. Av dessa har 25 stycken – 23 viggas, en bergand och en storskrake – konstaterats bära på fågelinfluensaviruset av typ H5.

Varför bara viggas?

Varför nästan bara viggas drabbats av viruset är oklart. Viggas är visserligen en vanlig art i svenska vatten men det finns andra arter som är betydligt talrikare, exempelvis gräsand. Pia Gustafsson är förvånad över mönstret.

– Först var det nästan bara svanar som drabbades, och nu är det nästan bara viggas. Kanske gräsänderna inte är så känsliga som de andra, säger hon.

Den snabba spridningen av fågelinfluensan i Europa och Sverige de senaste veckorna verkar dock inte ha påverkat försäljningen av läkemedlet Tamiflu. Enligt Lars Rönnbäck, chef på läkemedelsenheten på Apoteket såldes 2238 förpackningar under februari, en ganska normal siffra.

– Det finns möjligen en liten tendens till ökning nu i mars. Men vi ligger långt från ruschen i oktober då över 13000 förpackningar såldes, säger han.

Fakta/

Fågelviruset

Fram till fredagsförmiddagen hade Statens veterinärmedicinska anstalt analyserat 152 döda fåglar som skickats in sedan 10 februari.

Av dessa har 25 – 23 viggas, en bergand och en storskrake – konstaterats bära på fågelinfluensaviruset, subtyp H5. Fynden har gjorts på fyra platser: Oskarshamn, Oxelösund, Karlskrona och Gotland.

Det är ännu inte helt klarlagt att det i samtliga fall rör sig om den aggressiva formen av viruset men experterna bedömer det som sannolikt att så är fallet.

Tidigare:

☒ Märd sjuk i fågelinfluensan
☒ Smittad fågel vid dagis. Barnen hölls inomhus efter beskedet
☒ Nya utbrott väntas när flyttfåglarna kommer. Viruset kan spridas till lam/fåglar
☒ Fågelinfluensan sprider sig i Sverige. Nya fynd i Karlskrona och Oxelösund
☒ Mysterin – farligare än influensan? Så skriver läsa om fågelviruset
☒ Grafik: Så sprids influensan. Smittade flyttfåglar på väg mot Sverige
☒ Fågelinfluensan har nått Sverige. Jordbruksministern: "Det är allvarligt"

Roland Johansson/TT

AFTONBLADET

1 2 3

Publicerad: 2006-03-20

Textstorlek:

Den farliga formen av fågelviruset har nått huvudstaden. Två smittade svanar har hittats vid Skeppsholmen och i Nybroviken.

Foto: ANDERS WIKLUND/SCANPIX

Fågelviruset har kommit till Stockholm

Två svanar bar på den farliga smittan

Det aggressiva formen av fågelinfluensan har nått Stockholm.

Två smittade svanar har hittats mitt i huvudstaden.

Nu inrättas skydds- och övervakningszoner kring området.

Provsvar från Statens veterinärmedicinska anstalt visar att fågelinfluensan nu nått huvudstaden.

De smittade svanarna hittades vid Skeppsholmen och i Nybroviken, mitt i Stockholm.

Precis som tidigare kommer en skyddszon med en radie av tre kilometer och en övervakningszon om 10 kilometer att inrättas kring fyndplatserna. Zonerna är till för att hindra att smittan sprids vidare till tamfåglar. I Stockholm är den risken liten, säger Susanne Sternberg Lewerin, laboratorieveterinär på SVA, till TT.

De tamhöns som finns på Skansen hålls inomhus. Dessutom har alla Skansens fåglar vaccinerats.

Men på 4H-gården Stora Skuggan på Djurgården tar man det säkra före det osäkra och gör sig nu av med alla tamfåglar, skriver DN.se. Man uppmanar också andra medlemsgårdar att göra samma sak. Orsaken är alla barn som kommer på besök.

Karta: PATRIK
LINDVALL

Inga avspärningar

I området där de smittade svanarna hittades kommer människor inte att påverkas.

– Det blir inget smittförklarat område med avspärningar eftersom fåglarna hittades ute i vattnet, säger Jordbruksverkets insatschef Håkan Henrikson, till aftonbladet.se.

Hur har smittan kunnat nå centrala Stockholm?

– Det verkar finnas en viss mängd av det här i hela Östersjön. Fågelinfluensan har ju hittats från Blekinge och ända upp till Oxelösund.

Ska katt och hundägare känna sig oroliga?

– Det kommer inte att bli några särskilda restriktioner för dem. Men det är olämpligt att de har kontakt med döda fåglar.

Hittills har den aggressiva formen av fågelinfluensan konstaterats i Oskarshamn, Karlskrona, Oxelösund, i Torhamn och på Gotland.

I helgen avlivades runt 700 vildfåglar i ett hägn utanför Oskarshamn efter att smittan upptäckts hos en gräsand i hägnet.

Johanna Melén

38 fåglar smittade av aggressiv fågelinfluensa

Fram till måndagen hade totalt 257 döda fåglar analyserats på Statens veterinärmedicinska anstalt. Av dessa var 38 stycken – 31 viggår, 2 bergänder, 1 storskrake, 1 berguv, 1 ormråk, 2 knölsvanar – smittade med aggressiv fågelinfluensa av H5-typ.

Utbrott har konstaterats på sex platser i Sverige: Oskarshamn, Karlskrona, Oxelösund, Sjaustre, Fåro och Stockholm.

TT

Utskriftsdatum: 2006-05-16

Webbadress: <http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,796187,00.html>

© Aftonbladet Nya Medier

Tipsa oss!

MMS & SMS: 72104

Mejla: ettan@aftonbladet.se

Ring: 08 - 411 11 11

AFTONBLADET

1 2 3

Publicerad: 2006-03-20

Textstorlek:

”Man förvånas av den snabba spridningen”

Björn Olsen är professor i infektionssjukdomar.
Foto: KAI REHN

Björn Olsen: Vi kan inte utesluta att det blir en pandemi

Asien, Europa, Afrika.

På ett år har den farliga fågelinfluensan spridit sig över tre kontinenter.

Nu har den för första gången nått Sveriges huvudstad.

– Man måste ha en ödmjuk inställning till det här viruset. Man kan inte utesluta att det leder till en pandemi, säger Björn Olsen, professor i infektionssjukdomar, till aftenbladet.se.

I dag kom beskedet att den aggressiva formen av fågelinfluensan har nått Stockholm. Men enligt Björn Olsen förändrar inte det någonting för Sveriges del.

– Det allvarliga är inte att smittan har hittats i Strömmen. Det allvarliga är att det nått Västafrika.

Om smittan sprids till fjäderfän där kan människor drabbas hårt eftersom hönsfåglar är en viktig del av födan i många utvecklingsländer.

Björn Olsen säger att det här är ett virus som aldrig slutar att förvåna. Vi vet så mycket mer i dag än vad vi visste för ett år sedan.

– Man måste förvånas över den snabba spridningen. Från den asiatiska kontinenten och över tre världsdelar.

Har snabbheten i smittspridningen ökat risken för en pandemi - en världsomspännande epidemi?

– Det vet vi inte. Men man måste ha en ödmjuk inställning till det här viruset och inte utesluta att det kan utvecklas till ett pandemiskt virus.

För Sveriges del tror Björn Olsen att smittan kommer att fortsätta sprida sig.

– Det kan nog dyka upp i någon slättsjö på västkusten. Då kommer det behövas mer restriktioner eftersom det ofta finns fler tamfåglar runt slättsjöar.

Men risken för att viruset ska sprida sig från vilda till tama fåglar är i Sverige liten, menar Olsen.

– Vi är bra på att isolera fjäderfäbesättningar. Vi har kommit långt på det här området.

Johanna Melén

Utskriftsdatum: 2006-05-16
Webbadress: <http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,796201,00.html>
© Aftonbladet Nya Medier